

HÅLLBARHETS- BEDÖMNING

med Miljökonsekvensbeskrivning

Översiktsplan för Malmö - granskningshandling

Mars 2022

Om Hållbarhetsbedömning och Miljökonsekvensbeskrivning

Malmö stad har tagit fram ett granskningsförslag till revidering av Översiktsplan för Malmö. Denna del av översiktsplanen utgör hållbarhetsbedömning, inklusive miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning, av planförslaget.

Vad är en hållbarhetsbedömning?

Hållbarhetsbedömningen beskriver i vilken utsträckning planförslaget kan förväntas medverka till eller motverka en hållbar utveckling. Hållbarhetsbedömningen betraktar planens konsekvenser utifrån ett helhetsperspektiv med redovisning av miljömässiga, sociala och ekonomiska hållbarhetsdimensioner i ett sammanhang. Det finns inga krav i lagstiftningen att en hållbarhetsbedömning ska göras för en översiktsplan. Malmö stads kommunfullmäktige fattade i samband med budget för 2017 beslut att FN:s globala hållbarhetsmål ska omvandlas till lokala mål för Malmö och integreras i kommunens målstruktur. Som ett led i detta har en övergripande hållbarhetsbedömning av översiktsplanens inriktning gjorts med utgångspunkt i de globala hållbarhetsmålen och Agenda 2030.

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING OCH MILJÖBEDÖMNING

Enligt Plan- och bygglagen (PBL) ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tas fram och kunna utläsas av översiktsplanen eftersom en översiktsplan alltid bedöms innebära betydande miljöpåverkan. Enligt Miljöbalken ska även en miljöbedömning göras. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas. Vid framtagande av en översiktsplan finns det därmed lagstadgade krav på miljöbedömning och att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas.

INNEHÅLL

Om Hållbarhetsbedömning och Miljökonsekvensbeskrivning	2
Sammanfattning och samlad bedömning	3
Bedömningens förutsättningar	5
Hållbarhetsbedömning	9
Miljökonsekvensbeskrivning	25

Disposition och status

Hållbarhetsbedömningen till översynen av Malmös översiktsplan består av två delar, dels en hållbarhetsbedömning inklusive miljöbedömning, dels en miljökonsekvensbeskrivning. Bedömningens förutsättningar, samlad bedömning och sammanfattning är gemensam för båda. Hållbarhetsbedömningen redovisar de 17 globala målen, samt de svenska miljö kvalitetsmålen, sorterade under översiktsplanens prioriterade inriktningar. Miljökonsekvensbeskrivningen har disponerats utifrån miljöbalkens krav på innehåll. I hållbarhetsbedömningen hänvisas läsaren till miljökonsekvensbeskrivningen i de delar som beskrivs mer genomgående i miljökonsekvensbeskrivningen. Sammanfattning och samlad bedömning är gemensam för hållbarhetsbedömningen och miljökonsekvensbeskrivningen.

Hållbarhetsbedömningen och miljökonsekvensbeskrivningen utgör ett stöd i planeringsprocessen och är ett beslutsunderlag vid antagande av översiktsplanen och beslutas inte av kommunfullmäktige.

LÄSANVISNING

De globala målen och de för Malmö relevanta nationella miljö kvalitetsmålen är i denna genomgång indelade efter de prioriterade inriktningar som översiktsplanen bygger på. För varje mål följer en kort sammanfattning av utvecklingen i Malmö (i huvudsak hämtad från *Hållbarhetsrapport 2019 för Malmö*), vilket/vilka delmål som är relevanta för översiktsplaneringen och därefter översiktsplanens roll. I de fall då informationen mellan hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning överlappar hänvisas till miljökonsekvensbeskrivningen.

KONTAKT

Kontakta gärna stadsbyggnadskontoret om du har frågor.
e-post: stadsbyggnadskontoret@malmo.se

Alla handlingar som hör till planförslaget kan hämtas på www.malmo.se/op

Sammanfattning och samlad bedömning

Hållbarhetsbedömningen till översynen av Malmös översiktsplan består av två delar; dels en hållbarhetsbedömning inklusive miljöbedömning, dels en miljökonsekvensbeskrivning. Bedömningens förutsättningar, sammanfattning och samlad bedömning samt det avslutande stycket om uppföljning är gemensam för båda.

Översiktsplanens inriktning gäller

Malmö stad har tagit fram ett förslag till revidering av Översiktsplan för Malmö. Malmös gällande översiktsplan antogs av kommunfullmäktige 2018. Enligt plan- och bygglagen ska kommunfullmäktige minst en gång under varje mandatperiod pröva om översiktsplanen är aktuell.

De grundläggande planeringsförutsättningar som utgjorde utgångspunkt för gällande översiktsplan har inte förändrats. Planen gäller därmed i huvudsak. Planförslaget till reviderad översiktsplan utgår från samma prioriterade inriktningar som finns i gällande plan: regional motor för grön tillväxt och sysselsättning; staden som kulturell och demokratisk livsmiljö; nära, tät, grön och funktionsblandad stad. Dessa prioriteringar ska generera en robust stadsstruktur som präglas av närhet, som är tät och grön, som fogar samman staden både socialt och fysiskt, och som ger goda förutsättningar för ett livskraftigt näringsliv, och därmed arbetstillfällen.

För att bidra till att uppnå miljömålen ska resurssnålhet och energieffektivitet prioriteras, liksom satsningar på förnybar energi och på ett trafiksystem med minimerad miljöpåverkan. I översiktsplanen ligger förslag till satsningar på kollektivtrafiken kombinerat med mer bebyggelse i anslutning till kollektivtrafikstråk och i stationsnära lägen. Utvecklingen ska stärka den blandade staden med arbetsplatser, verksamheter och service inom stadsstrukturen. Störande verksamheter och energiproduktion ska lokaliseras i särskilda verksamhetsområden. Planen ger möjlighet för etablering av förnybar energiproduktion.

Hur bidrar översiktsplanen till hållbar utveckling?

Översiktsplanens roll är att utgöra en plan för hållbar utveckling i kommunen. Dess långsiktiga tidsperspektiv och breda ansats gör att hållbarhet är en given förutsättning. Social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet samverkar och är ömsesidigt beroende av varandra. Utan fungerande ekosystem finns inga förutsättningar att nå ekonomisk och social hållbarhet. Att utveckla ekologiskt hållbara system

och strukturer kräver goda ekonomiska villkor. Ekonomisk tillväxt är en förutsättning för att skapa arbetstillfällen vilket ökar den sociala hållbarheten. Stor skillnad i livsvillkor mellan invånarna har negativ inverkan på den ekonomiska situationen och en stad i social obalans kommer med tiden att förlora sin attraktivitet. Att ta tillvara stadens sociala kapital bidrar till ekonomisk tillväxt. Satsningar på ekologisk hållbarhet kan fungera som motor för social hållbarhet, medan denna i sin tur i vissa fall är en förutsättning för ekologisk hållbarhet.

Ett mål med hög prioritet är att förstärka den ekonomiska basen för malmöbornas försörjning. Malmö ska vara en motor i regionen som tillsammans med Köpenhamn och Lund utvecklar konkurrenskraft och grön tillväxt. Miljömålen innebär bland annat minskade utsläpp av växthusgaser, hållbart nyttjande av naturtillgångar och att Malmö helt ska försörjas med 100 procent förnybar och återvunnen energi år 2030. Målet är att skapa en robust stadsstruktur för en växande befolkning och samtidigt fortsätta utvecklas som en attraktiv och hållbar stad.

Malmös översiktsplan och de tre prioriterade inriktningarna utgår från de tre dimensionerna av hållbarhet samt FN:s 17 globala hållbarhetsmål.

Hållbarhetsbedömning

Hållbarhetsbedömningens övergripande analys är att översiktsplanens inriktning och strategier stödjer en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling om planens intentioner implementeras. Översiktsplanens möjlighet att stödja en utveckling i linje med FN:s globala mål varierar för de 17 målen, liksom för de nationella miljökvalitetsmålen.

Att uppnå den täta, gröna och funktionsblandade staden är en betydligt mer krävande och komplicerad inriktning än en funktionsuppdelad gles bebyggd stad. För att översiktsplanens vision om en tät stad som kan bibehålla alla väsentliga kvalitéer ska lyckas behöver planeringsprocesser, finansieringsmodeller och förvaltning utvecklas för att tydligare främja exempelvis samutnyttjande och yteffektivitet. Process, budgetering, styrning och implementerings-

frågor kan vara de viktigaste knäckfrågorna för att översiktsplanens intentioner ska kunna realiseras.

Ytterligare en frågeställning som är påtaglig när staden förtäts är att viktiga funktioner som har svagare ekonomiska drivkrafter, ges låg prioritet. Det kan till exempel handla om grönska, rekreation och kultur. Det finns kraftfulla ekonomiska incitament för att planera och bygga bostäder och arbetsplatser, men en park eller aktivitetsyta kan riskera nedprioritering. Det är viktigt att bevaka och säkra tillgången av dessa kvaliteter så de inte gradvis tappas bort när staden blir tätare.

Konflikter mellan olika hållbarhetsdimensioner kan uppstå. Ekonomisk tillväxt och en miljömässigt och socialt god utveckling kan ibland ställas emot varandra. Ekonomiska incitament ger starka drivkrafter, är tydliga och möjliga att kvantifiera, medan miljömässiga och sociala förändringar eller värden ofta är betydligt mer långsiktiga och svårare att kvantifiera. För en balanserad utveckling behöver därmed de miljömässiga och sociala frågorna tydligt och metodiskt synliggöras i planeringsprocessen.

Miljöbedömning

De aspekter av översiktplanen som bedöms ha betydande miljökonsekvenser är effekter av trafik och transporter i kombination med att staden byggs tätare. Strategin att bygga en mer koncentrerad stad ger en totalt sett minskad miljöpåverkan. Lokalt kan dock den täta staden leda till problem med buller och utsläpp samt luft och vatten som kan innebära att människor utsätts för betydande miljöpåverkan. Med trafikmiljöprogram och andra program verkar kommunen systematiskt för en mer hälsosam lokal miljö. Betydande miljöpåverkan kan undvikas om riktade åtgärder vidtas och riktvärden för buller beaktas i fortsatt planering. För att minska inpendling till Malmö med bil krävs regional samsyn kring planering för att nå miljömålen.

En väsentlig konsekvens är att inriktningen att bygga den existerande staden tätare sparar åkermark och säkrar möjligheter för lokal matproduktion i framtiden.

Andra konsekvenser av inriktningarna är en generellt mer resurseffektiv stad. Ett resursmässigt effektivt och hållbart byggande bidrar till att minska byggandets belastning på miljön. Grönska i stadsbilden samt inslag av gröna vägar och tak, har en positiv effekt på klimatanpassningen lokalt genom fördröjning, nedkylning och skuggning. Närhet till grönska och rekreation ger positiva effekter på folkhälsan. När den existerande staden byggs tätare finns risk för negativ påverkan på luftkvalitet och buller från trafiken. För att minska dessa effekter vidtas åtgärder såväl lokalt som i ett helhetsperspektiv.

En tätare stad ger förutsättningar för fler människor att få kortare avstånd till arbete, service, besöks- och mötesanläggningar, arenor och annat. Fler får möjlighet att gå och

cykla i sitt dagliga liv och kollektivtrafiken blir mer konkurrenskraftig. Bättre regional kollektivtrafik ger förutsättningar för mer miljövänligt resande. Bilberoendet kan minska, hälsoläget förbättras och de negativa effekterna på klimat och lokal miljö begränsas. Återanvändning av urbaniserad mark minskar behovet av att exploatera natur och jordbruksmark.

Att bygga tätare i existerande stadsmiljö kan ge konsekvenser för kulturmiljön. Genom att beakta kulturmiljövärden tidigt i planeringsprocesser finns goda möjligheter att bidra till en positiv förändring där existerande kulturmiljövärden förstärks och nya tillskapas. Enligt översiktsplanen och i linje med *Naturvårdsplan för Malmö* ska arealen mark med höga naturvärden öka och om existerande naturmark tas i anspråk ska värdena kompenseras så att naturvärdena som helhet inte minskar.

Översiktsplanen är framtagen med Malmös miljöprogram, energistrategi, trafikmiljöprogram och naturvårdsplan som grund, med satsningar på etablering av produktion av förnybar energi, utveckling av kollektivtrafik och cykelvägar, samt mer bebyggelse i stationsnära lägen. En förutsättning för översiktsplanens genomförande är att miljö kvalitetsnormerna för luft och vatten beaktas.

Ett av de uppställda målen i miljöprogrammet är att Malmö ska vara försörjt med lokalt producerad förnybar energi år 2030. Det kräver satsningar på vindkraft och andra energikällor som inte ger utsläpp av växthusgaser.

Trafikstrategin i översiktsplanen strävar till att minska andelen resor som sker med bil vilket också ger positiva konsekvenser för utsläpp och luftföroreningar och buller.

Jämfört med alternativen anger översiktsplanen en utveckling som har större möjlighet att minska bilberoendet och spara åkermark, och därigenom nå fler miljö kvalitetsmål och beakta miljö kvalitetsnormerna på ett systematiskt och åtgärdsinriktat sätt.

Under förutsättning att planens strategier och planeringsriktlinjer följs är den samlade bedömningen att målen uppnås och negativa konsekvenser begränsas.

Bedömningens förutsättningar

Översiktsplan för Malmö har under lång tid haft ett tydligt hållbarhetsfokus. 2017 integrerades Agenda 2030 i Malmö stads målstruktur. Sedan dess har översiktsplanen kompletterats med en hållbarhetsbedömning som utgår från de globala målen.

Översiktsplanens roll är att skapa goda förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling på ett lokalt plan. Samtidigt är hållbar utveckling övervägande en global fråga. I dagens samhällen är alla länders ekonomier och förutsättningar sammanlänkande i utbyten av arbetskraft, besök, varor, handelsavtal och globala produktionskedjor. För att fullt ut tackla hållbarhetsfrågan behövs ett globalt perspektiv.

En fullständig bedömning av hur Malmös översiktsplan påverkar samhällets hållbarhet skulle behöva ta in helheten av det sociala, ekologiska och ekonomiska fotavtryck som genereras av Malmö och malmöborna. En sådan bedömning är dock så komplex att den ligger utanför de praktiska ramarna för denna analys.

Översiktsplanens möjligheter

Samtidigt som översiktsplanen är ett viktigt styrinstrument vid planeringen av staden har den begränsade möjligheter att påverka samhällsutvecklingen i stort. Många skeenden som ligger utanför kommunens rådighet kan leda till andra konsekvenser än de som översiktsplanen har som mål. Det finns en mängd osäkerhetsfaktorer och omständigheter som påverkar förändringar i samhället, till exempel omvärldens politiska utveckling, ekonomiska konjunkturen, statliga insatser och ingripanden, invånarnas beteendemönster, attityder, konsumtionsvanor, förändringar i näringsliv och marknad, sociala faktorer med mera. Många av de stora knäckfrågorna inom hållbarhet är avhängiga personliga konsumtions- och livsstilsval. Var och hur bor vi? Vad, och hur mycket, köper vi? Vart, och med vilka transportmedel, reser vi? I dessa frågor kan den fysiska planeringen stödja en god utveckling genom att göra hållbara val enkla och fördelaktiga att välja men det slutgiltiga beslutet ligger ändå alltid hos individen.

De ovan beskrivna utmaningarna sätter ramarna för bedömningarna i denna hållbarhetsbedömning. Analyserna utgår från de aspekter av hållbarhet där fysisk planering i allmänhet, och översiktsplanen i synnerhet, kan anses påverka utvecklingen, samt från översiktsplanens lokala påverkan på Malmö och malmöborna. I frågor där den fysiska planeringen mer kan vara stödande för en god utveckling påpekas detta generellt i analyserna.

En översiktsplan är ett strategiskt styrinstrument som beskriver generella vägval och inriktningar för planeringen, men inte konkreta åtgärder. Bedömningen handlar därför om att analysera i vilken mån olika val främjar en hållbar utveckling. I många fall kan det vara så att den generella strategin eller inriktningen i ett område bedöms som rätt, men att utfallet är betingat av olika förutsättningar för att lyckas. Inom ramen för denna bedömning har det därmed lagts tonvikt på att synliggöra dessa förutsättningar.

Inriktning och genomförande

Den huvudsakliga fysiska inriktningen för Malmö stads översiktsplan – att främst växa innanför Yttre Ringvägen på ett sätt som bibehåller och stärker grönska och sociala kvaliteter – utgör grunden för hållbar utveckling för staden om den utförs enligt planens intentioner. Särskilt ur ett miljömässigt perspektiv är vinsterna av en mer kompakt stad tydliga. Hållbar social och ekonomisk utveckling är svårare att åstadkomma genom översiktsplanens fysiska planeringsinriktning. Framgångsfaktorerna beror i hög utsträckning på hur staden planeras strukturellt, dels hur den utförs på lokal nivå, dels hur invånarna och olika aktörer använder stadens fysiska form. Hur processen för planering går till är också avgörande för social och ekonomisk hållbarhet.

Att planera en tätare stad är en mer komplicerad inriktning än att planera en mer utspridd och funktionsuppdelad stad. För att exempelvis bibehålla gröna kvaliteter och samhällsservice med goda fysiska miljöer i en förtätad stad ställs krav på betydligt mer yteffektivitet, samutnyttjande, tredimensionella lösningar med mera. Både i de rent fysiska förutsättningarna för byggnader, vägar, parker, och vad gäller planering, budgetering och förvaltning innebär detta att det behövs mer samordning, kollektiva lösningar och nytänkande. En förtätningsstrategi är även en inriktning som teoretiskt ger fördelar till staden som helhet men lokalt kan innebära en förlust av vissa ytor eller kvaliteter. Det kan i sin tur innebära intressekonflikter och motstånd. Malmö stads förmåga att möta dessa utmaningar är i hög grad det som avgör om staden lyckas växa inåt på ett socialt och ekonomiskt hållbart sätt.

Att genomförandeaspekter lyfts fram i planförslaget belyser vikten av att den kommunala organisationen förändras i takt med nya förutsättningar och att stadens långsiktiga utveckling sätts i fokus i varje enskild fråga. Detta är nyckelaspekter för att Malmö stad ska kunna genomföra den nära, täta, gröna och funktionsblandade staden. Aspekter som mer samutnyttjande, gemensam färdriktning, delaktighet och demokratiska processer är viktiga förutsättningar för att lyckas med planens implementering.

Definition av hållbar utveckling

Begreppet hållbar utveckling är närvarande i de flesta städer och länders utvecklingsmål, men tolkningen av begreppets innebörd kan ofta vara diffust. Den mest vedertagna definitionen är Brundtlandkommissionens: en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Inom ramen för översiktsplanen och denna hållbarhetsbedömning används följande definitioner:

Miljömässig hållbarhet innebär ett samhälle som långsiktigt tillåter jordens ekosystem att behålla önskade funktioner och har en hållbar användning av jordens resurser. Detta innefattar bland annat klimatsystemens stabilitet, luft-, land- och vattenkvalitet, landanvändning och jorderosion, biodiversitet (mångfald av både arter och habitat), och ekosystemtjänster (exempelvis pollinering och fotosyntes).

Social hållbarhet innebär ett samhälle som medger varje individs möjlighet till självförverkligande och hälsa och har ett socialt klimat som långsiktigt främjar social stabilitet, tilltro och uppbyggnad av socialt kapital. Viktigt för att säkra individens självförverkligande är god och jämlik tillgång till utbildning, försörjningsmöjligheter, socialt deltagande och fysiska miljöer som möjliggör en god hälsa.

Ekonomisk hållbarhet innebär ekonomiska system, en arbetsmarknad och ett näringsliv som skapar välfärd och mervärde för samtliga medborgare utan negativa konsekvenser för klimat och miljö. Ett ekonomiskt hållbart system stärker samhällets sociala hållbarhet istället för att exempelvis bidra till eller vidmakthålla ojämlikhet. Ekonomisk hållbarhet omfattar även ett effektivt användande av ekonomiska resurser.

Konflikter mellan hållbarhetsdimensioner

Målet i planeringen för ett hållbart samhälle är att hitta lösningar som maximerar positiva effekter för alla hållbarhetsdimensioner samtidigt. I praktiken kan en positiv effekt för en dimension vara negativ för en annan. Avvägningar och val är därför en väsentlig del av planeringen för att översiktsplanens strategier ska kunna genomföras.

En potentiell konflikt är svårigheten att kombinera en stark och växande ekonomi med miljömässig hållbarhet.

Vårt ekonomiska system är till stor del baserat på behovet av en kontinuerlig ekonomisk tillväxt för att skapa välstånd och säkra en ökande levnadsstandard för jordens befolkning.

Sett i ett historiskt perspektiv har ekonomisk tillväxt dock ökat världens miljöpåverkan. Även på hushållsnivå går det att observera att en ökad inkomst tenderar att öka den enskildes miljöpåverkan. Att försöka få till stånd en god ekonomisk utveckling som inte ökar miljöbelastningen är en av de stora globala utmaningarna. Översiktsplanen har i viss mån inflytande på dessa förhållanden men i stor utsträckning ligger utvecklingen utanför planens påverkansmöjligheter.

De globala målen och de nationella miljömålen är, liksom de tre hållbarhetsdimensionerna, sammanflätade. Inget mål ska nås på bekostnad av något annat. Men det finns en risk att strävan efter att uppnå ett visst mål riskerar att försvåra uppfyllelsen av ett annat mål. Komplexiteten i hållbar utveckling kräver helikopterperspektiv på samtliga tre dimensioner. Agenda 2030 beskriver hur alla mål måste angripas samtidigt i breda ansatser. Agenda 2030 belyser komplexiteten, visar de inbördes sambanden mellan dimensionerna och målområdena, hur de kan ha förstärkande effekt på varandra och att insatser på ett område kan få resultat på ett till synes helt annat område.

Ett enkelt exempel på hur de globala målen går in i varandra: hälsa och välbefinnande (mål 3) kan ge bättre förutsättningar för att klara sin utbildning (mål 4), som i sin tur ökar chanserna till ett självförsörjning och arbete (mål 1 och 8). Motsvarande tvärresonemang genom de tre dimensionerna av hållbar utveckling kan göras på alla målområden i Agenda 2030. Men det finns en risk att strävan efter att uppnå ett visst mål riskerar att försvåra uppfyllelsen av ett annat mål. Ett exempel är *Ingen hunger* (mål 2) som bland annat handlar om att minska matsvinnet och fokusera på hållbar intensifiering av lantbruk. Risker finns att man istället överutnyttjar lokala resurser vilket leder till minskad biodiversitet (som kopplar till *Ekosystem och biologisk mångfald*, mål 15). Det är därför av vikt att förstå kopplingen mellan olika globala och nationella mål och identifiera och reflektera över vilka potentiella konflikter som kan uppkomma när målen översätts i lokal praktik. Ett effektivt sätt att främja hållbar utveckling är genom att identifiera de insatsområden som har direkt eller indirekt bäring på så många målområden som möjligt. En viktig del i översiktsplaneringen är att göra prioriteringar och avvägningar för att maximera den totala nyttan.

FN:s globala hållbarhetsmål

FN:s generalförsamling antog 2015 Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling. Agenda 2030 är den bredast erkända och hittills mest ambitiösa globala planen för de nödvändiga förändringar som ska åstadkomma en hållbar värld. Målen syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet, säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. FN:s hållbarhetsmål är vägledande för många länder och städernas hållbarhetsarbete. Sverige placerar sig ofta högt i internationella Agenda 2030-jämförelser, vilket är ett erkännande av det arbete som har gjorts och görs. Ändå kvarstår en rad utmaningar och för att möta dessa krävs en ambitionshöjning såväl nationellt som globalt.

Enligt beslut i kommunfullmäktige om budget för 2017 ska FN:s globala hållbarhetsmål omvandlas till lokala mål för Malmö och integreras i kommunens målstruktur. Som en del i Malmö stads arbete med Agenda 2030 har Malmö stad tagit fram *Hållbarhetsrapport 2019 Agenda 2030 i Malmö*. Rapporten kartlägger tillgänglig statistik och indikatorer för de 17 globala målen och de av de 169 delmålen som är relevanta för Malmö. En uppföljning gjordes 2020 med fokus på de mål som har social inriktning. Föreliggande hållbarhetsbedömning grundas dock på hållbarhetsrapporten från 2019 eftersom den täcker samtliga globala mål. Malmö stad genomför även en frivillig lokal måluppfyllelse (Voluntary

Local Review) av Agenda 2030. Det är därför naturligt att hållbarhetsbedömningen av översiktsplanen utgår från FN:s mål. Målen är formulerade utifrån ett globalt perspektiv men i hållbarhetsbedömningen ligger fokus på de Malmöspecifika och kommunala förutsättningarna och för översiktsplanens syfte lyfts de specifika utmaningar i målen som kopplar till fysisk planering.

DE SVENSKA MILJÖKVALITETSMÅLEN

Det nationella miljömålssystemet består av ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål samt ett antal etappmål inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen, hållbar stadsutveckling, luftföroreningar och klimat. Sveriges miljömålssystem är det nationella genomförandet av den miljömässiga dimensionen av de globala hållbarhetsmålen.

Målen överlappar i många fall de globala hållbarhetsmålen.

HUR MÅLEN FÖLJS UPP I ÖVERSIKTSPLANEN

Hållbarhetsbedömning av Översiktsplan för Malmö har en bred ansats och syftar till att ge en systematisk och översiktlig bild av kopplingen mellan översiktsplaneringen, de globala målen och de svenska miljö kvalitetsmålen. Metoder för uppföljning av de globala målen i Malmö stad är under utveckling och arbetet med detta fortgår kontinuerligt.

Hållbarhetsbedömningen har gjorts i följande steg:

- En analys av vilka globala mål och delmål, samt svenska miljömål som är relevanta ur ett översiktsplaneperspektiv samt hur översiktsplanen bidrar till att nå dessa.
- En genomgång av *Hållbarhetsrapport för Malmö 2019* för att se vilka delar av de globala målen som utgör en särskild utmaning för Malmö och hur översiktsplanen kan bidra till önskad utveckling.
- En bedömning av hur målet och översiktsplanen bidrar till att uppnå social, ekonomisk, miljömässig hållbarhet, samt hur det kopplar till och bidrar till de svenska miljömålen.

Målen i Agenda 2030 har varierande relevans för den fysiska planeringen och kan delas upp i tre huvudkategorier:

- De som tillhör den fysiska planeringens kärnverksamhet, och där fysisk planering har en betydande påverkansgrad.
- De där fysisk planering kan stödja en god utveckling.
- De där staden som global aktör har ett visst ansvar men marginell påverkansgrad

Kategori 1: Hög påverkan

11. Göra städer inkluderande, säkra, resilienta och hållbara.
9. Bygga resilient infrastruktur, främja hållbar industrialisering och främja innovation.
14. Bevara och nyttja haven och dess marina resurser.
15. Hållbart nyttjande av skog, motverka ökenutbredning, stoppa och vända markförstörelsen, stoppa förlusten av biologisk mångfald.

Kategori 2: Möjlighet att understödja

3. Säkerställa välmående liv och främja god hälsa för alla vid alla åldrar.
4. Sörja för utbildning av god kvalitet för alla och främja livslångt lärande.
5. Uppnå jämställdhet mellan kön och bemyndiga alla kvinnor och flickor.
6. Säkerställa tillgång till vatten och god hygien för alla.
7. Säkerställa tillgång till prisvärd, pålitlig och modern energi för alla.
8. Sörja för hållbar ekonomisk tillväxt, anställning och värdigt arbete för alla.
12. Säkerställa hållbar konsumtion och produktionsvägar.
13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändring och dess påverkan.
16. Främja rättvisa, fredliga och inkluderande samhällen.
17. Återuppliva de globala samarbetena för hållbar utveckling.

Kategori 3: Begränsad påverkan

1. Stoppa fattigdom i alla dess former överallt.
2. Stoppa hunger, uppnå matsäkerhet och förbättrad näring och främja hållbart lantbruk.
10. Reducera ojämlikhet inom och mellan länder.

Hållbarhetsbedömning

Malmö som regional motor för grön tillväxt och sysselsättning

Denna prioriterade inriktning för Malmö handlar om:

- Nationell kärna och motor i Öresundsregionen
- En plats för grön tillväxt med mångsidigt näringsliv
- En väl sammanlänkad storstadsregion
- En stad med starka utbildnings- och forskningsmiljöer
- En ur alla aspekter attraktiv stad

Mål 1

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019

Den ekonomiska utsattheten minskade något mellan 2016-2019 i Malmö. Trots det är den ekonomiska utsattheten fortsatt hög i Malmö jämfört med övriga storstäder i Sverige. Det finns även stora variationer inom staden gällande hushållens ekonomiska förutsättningar.

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – BEGRÄNSAD PÅVERKAN

Se redogörelse för mål 8 och 10.

Översiktsplanen har en begränsad möjlighet att direkt påverka mål 1 men planeringen bidrar genom att skapa attraktiva lägen för företagsetableringar som kan skapa arbetstillfällen som minskar den ekonomiska utsattheten.

Mål 8

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019

Arbetslösheten i Malmö har under de senaste åren legat betydligt högre än riksgenomsnittet, trots en högkonjunktur. Samtidigt har många av Malmös arbetsgivare svårt att finna arbetskraft med rätt kompetenser. Gruppen utsatta arbetslösa har ökat markant under det senaste decenniet. Samtidigt har den högkonjunktur som rått under stora delar av 2010-talet bidragit till att antalet sysselsatta i Malmö aldrig varit större.

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – MÖJLIGHET ATT UNDERSTÖDJA

Se även redogörelse för mål 10.

Översiktsplanen har en begränsad möjlighet att direkt påverka mål 8, men planeringen bidrar genom att skapa attraktiva lägen för företagsetableringar som kan skapa arbetstillfällen som minskar den ekonomiska utsattheten. Översiktsplanen betonar vikten av ett diversifierat näringsliv, både för att matcha malmöbornas kompetens och arbetsprofiler, och för att matcha näringslivets behov, och på detta vis bidra till en långsiktigt hållbar och resilient ekonomi. Malmös lokalisering och del i regionala sammanhang som Öresundsregionen och MalmöLundregionen är en av stadens stora konkurrensfördelar och har varit en förutsättning

AVSKAFFA ALL FORM AV FATTIGDOM.

Relevant delmål:

1.2 Minska fattigdomen med minst 50%

VERKA FÖR EN INKLUDERANDE OCH LÅNGSIKTIGT HÅLLBAR EKONOMISK TILLVÄXT, FULL OCH PRODUKTIV SYSSELSÄTTNING TILLSAMMANS MED ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR FÖR ALLA MÄNNISKOR.

Relevant delmål:

8.1 Hållbar ekonomisk tillväxt

för den goda utveckling staden haft sedan början av 1990-talet. Malmö erbjuder storstadsmiljö, landsbygd och kustnära miljöer som lämpar sig för olika typer av verksamheter antingen inom den blandad stadsbebyggelsen, i verksamhetsområden, längs kusten eller på landsbygden. Staden är väl förbunden med omvärlden genom sjöfart, järnväg, väg och flyg. För den fysiska planeringen är det viktigt att identifiera vilka fysiska förutsättningar som understödjer ett brett näringsliv med en mångfald möjligheter som samtidigt ger positiva miljöeffekter. Det är ett område som kan utvecklas i det fortsatta arbetet med översiktsplanen.

Näringslivet och den ekonomiska utvecklingen är en av de frågor där det tydligast finns potentiella konflikter med andra hållbarhetsmål, främst de miljömässiga. Effekten av ekonomiska beslut – exempelvis nya arbetsplatser – är snabba och påtagliga medan miljöpåverkan generellt har betydligt längre tidsperspektiv och sker mer obemärkt. Det innebär att det finns incitament att prioritera val som ger ekonomisk utveckling även om det är sämre förutsättningar för hållbar miljöutveckling. Exempel på sådana situationer kan gälla företagslokaliseringar och handelscentran utan god kollektivtrafik. När det finns risk för intressekonflikter blir det särskilt viktigt att ha en hög medvetenhet om hur olika val påverkar alla hållbarhetsaspekter.

BYGGA MOTSTÅNDSKRAFTIG INFRASTRUKTUR, VERKA FÖR EN INKLUDERANDE OCH HÅLLBAR INDUSTRIALISERING SAMT FRÄMJA INNOVATION.

Relevant delmål:

9.1 Skapa hållbara, motståndskraftiga och inkluderande infrastrukturer

Relaterar till de nationella miljökvalitetsmålen:

- 1. Begränsad klimatpåverkan**
- 2. Frisk luft,**
- 4. Giftfri miljö samt**
- 6. Säker strålmiljö.**

Mål 9

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019

Brist i elförsörjning riskerar att båda minska expansionsmöjligheterna för etablerade företag och leda till minskad nyetablering. Samtidigt ökar behovet av en stabil energiförsörjning och ett leveranssäkert elsystem genom exempelvis elektrifierad stadstrafik i Malmö och Lund, utbyggnation av järnvägsnätet, elintensiva forskningsanläggningar samt nyproduktion av bostäder.

Möjligheterna att pendla såväl inom Skåne som över sundet har kraftigt förbättrats de senaste decennierna. En snabbt ökande befolkning fortsätter att ställa krav på förbättrad och tillförlitlig infrastruktur och kollektivtrafik.

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – HÖG PÅVERKAN

I Malmö finns goda förutsättningar att producera el, värme och gas från förnybara energikällor som vind, biomassa, geoenergi och sol. I översiktsplanen finns strategier för att främja etableringen av små- och storskalig förnybar energiproduktion. Översiktsplanen lyfter även behovet att kunna lagra energi och ytor för detta ska säkerställas i staden. För att klara brist på elförsörjning ska Malmö stad och dess bolag samarbeta med aktörer inom energiområdet för att möjliggöra god planering för hållbar energiförsörjning.

Översiktsplanen har stor möjlighet att påverka, särskilt den del av mål 9 som handlar om att bygga motståndskraftig infrastruktur. Många av strategierna för regional utveckling i planen fokuserar på utveckling av snabbare och bättre infrastrukturkopplingar. Att minska restid och förenkla resandet för de som pendlar är sannolikt den enskilt viktigaste fysiska förutsättningen för regional integration. Parallellt med att förbättra de fysiska kopplingarna över Öresund måste arbete med att minska andra barriärer för utbyte ske, exempelvis genom att se över regelverk och skapa väl fungerande kanaler för information.

Starkt fokus i översiktsplanen ligger på att skapa goda förutsättningar att kunna färdas hållbart inom Malmö så väl som i regionen och internationellt. Ett växande näringsliv och en förstärkning av Malmö som handels- och besöksort medför mer resande och ökat tryck på infrastrukturen och kollektivtrafiken. Fler transporter av olika slag, om de till stor del sker med bil, kan medföra ökad träng-

sel, försämring av luftkvalitet och ökat buller. Därför ska en fortsatt utveckling av kapacitetsstarka och ytsnåla transportslag som underlättar förflyttning inom staden och regionen ske och trafiksystemet utformas så att en större andel väljer att gå, cykla och åka kollektivt. Framkomlighet för dessa trafikslag ska prioriteras för att en miljömässigt och socialt hållbar tillgänglighet ska uppnås. För att begränsa negativa effekter arbetar Malmö stad för att så långt som möjligt lokalisera besöksintensiva verksamheter i stationsnära lägen. Att bygga staden tät gör att infrastrukturen och kollektivtrafiken utnyttjas bättre och det ger totalt sett lägre utsläpp från trafiken.

Malmö stad verkar för att föra över godstransporter till järnväg och till havs så långt det går, och planerna på logistikcenter i hamnen är ett sätt att effektivisera godstransporterna. Ett reservat för ett yttre godsspår redovisas parallellt med Yttre Ringvägen. Farligt gods som idag transporteras på Kontinentalbanan kan flyttas till ett läge utanför tätbebyggda områden och bidrar på så sätt till en säkrare stadsmiljö. För att ytterligare minska riskerna med farligt gods har riktlinjer med angivna uppmärksamhetsavstånd utarbetats. Samtidigt finns utmaningar i form av ökad godstrafik som byter karaktär i och med e-handel, vilket ställer krav på tillgänglighet och angöring i centrala delar av staden.

Mål 12

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019

Malmö uppvisar en trend där mängden insamlat hushållsavfall minskar, men fortsatt minskning behövs. Andelen ekologiska livsmedel har ökat markant de senaste åren i kommunens verksamheter och ligger nu på 65%, vilket är betydligt högre än i Stockholm och Göteborg. Genom riktlinjer och upphandlingar har Malmö stad också aktivt arbetat med att styra sina inköp mot varor och aktörer som tar hänsyn till samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling.

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – MÖJLIGHET ATT UNDERSTÖDJA

Varje kommun ska ha en avfallsplan. Malmö och Burlövs kommun har en gemensam plan. För Malmös del antogs denna i kommunfullmäktige i december 2020 under namnet *Kretsloppsplan 2021-2030*. Kretsloppsplanen pekar ut totalt 10 mål, varav flera med målsättningen att markant minska mängden avfall från olika sektorer. För att nå målen redogörs för olika ansvar och åtgärder, där den kommunala stadsplaneringsfunktionen har en tydlig roll. Översiktsplanen, som också tar hänsyn till avfallsplanen, är ett av flera verktyg för att nå målet.

Översiktsplanen bidrar till målet på flera nivåer. Planen pekar ut plats för större återvinnings- och återbruksfunktioner och säkerställer ytor för avfallsinfrastruktur, exempelvis i Elisedal. Översiktsplanens strategier tar upp behovet av platser för förebyggande av avfall, återanvändning, reparation och delande, för att främja urban symbios. Detta blir ett viktigt stöd i den fortsatta planeringen där olika intressen ska avvägas. Bygg- och rivningsavfall pekas i avfallsplanen ut som en viktig aspekt, och översiktsplanen anger att ytor för dessa ska tillgodoseas. För att översiktsplanen ska kunna genomföras betonas vikten av nära samverkan mellan stadsbyggnadsprocessens olika aktörer, vilket även gäller avfallshanteringen.

SÄKERSTÄLLA HÅLLBARA KONSUMTIONS- OCH PRODUKTIONS-MÖNSTER.

Relevant delmål:

12.5 Minska mängden avfall markant

STÄRKA GENOMFÖRANDEMEDLEN OCH ÅTERVITALISERA DET GLOBALA PARTNERSKAPET FÖR HÅLLBAR UTVECKLING.

Relevanta delmål:

17.14 Stärk politisk samstämmighet för hållbar utveckling

17.17 Uppmuntra effektiva partnerskap

17.19 Utveckla nya sätt att mäta framsteg

Mål 17

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019:

Malmö stad arbetar på olika sätt med de fyra delmål som bedöms relevanta för kommunen: Stärk politisk samstämmighet, Stärk det globala partnerskapet, Uppmuntra effektiva partnerskap samt Utveckla nya sätt att mäta framsteg. Tre av dessa delmål är relevanta för översiktsplanen enligt nedan.

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – MÖJLIGHET ATT UNDERSTÖDJA

17.14 Stärk politisk samstämmighet för hållbar utveckling

Översiktsplaneprocessen är reglerad för att inbjuda till och säkerställa politisk dialog och medborgarnas deltagande i planeringen för en hållbar utveckling. Översiktsplanens genomförande säkras bäst genom att inriktningen har diskuterats och belysts från olika synvinklar. Ju fler som förstår och accepterar inriktningen desto större chans finns att översiktsplanens intentioner faktiskt genomförs. Processen för föreliggande översiktsplan har, förutom lagstadgad process, inbegripit ett flertal dialoger och workshops med politiker i Malmö stad.

17.17 Uppmuntra effektiva partnerskap

Arenan för många frågor har förflyttats från en främst nationell nivå till en internationell nivå samtidigt som städer och kommuner får allt viktigare roller i att driva samhällsutvecklingen. En samverkansform som kan bli allt viktigare är den mellan städer i olika nationella och internationella nätverk. Att arbeta utifrån FN:s hållbarhetsmål med stadens stadsutvecklingsprojekt ger en möjlig utgångspunkt även för en utökad samverkan med andra städer och länder kring hållbarhetsfrågor. För kommunen som helhet, och även för översiktsplanen, är det en utmaning att navigera i en värld och samhällsutveckling som rör sig snabbt och ständigt skapar nya förutsättningar. För kommunen är det utifrån dessa förutsättningar viktigt att vara organisatoriskt rörlig och flexibel samt att lägga tonvikt på demokratiskt deltagande och medskapande hos malmöborna. Malmö stad är engagerad i en rad olika samverkansorgan på lokala, regionala, nationella och internationella nivåer. Några viktiga samarbeten ur ett översiktsplaneperspektiv är Greater Copenhagen och MalmöLundregionen som båda bland annat syftar till att koppla samman regionen för att stärka hållbar regional utvecklingen.

Ju mer sömlös och integrerad Öresunds- och MalmöLundregionen blir vad gäller exempelvis bostadsmarknad, arbetsmarknad, rekreation och kultur, desto större blir utbud och möjligheter för invånare, arbetsgivare och aktörer i regionen att kunna matcha sina behov. Utvecklingen under andra halvan av 2010-talet har dock gått i motsatt riktning med delvis stängda gränser och ökade gränskontroller. Att kunna se hela Öresundsregionen som en effektiv marknad skapar helt andra förutsättningar för större företag att välja Malmö som lokaliseringsort än om Malmö var en isolerad marknad. För invånare i Malmö innebär det regionala sammanhanget ett större utbud av arbetsmöjligheter. De regionala kopplingarna är därmed viktiga för stadens sociala och ekonomiska utveckling. Ökad regional integration är en viktig del av översiktsplanens inriktning. Detta märks bland annat genom planeringen av en metroförbindelse till Köpenhamn.

17.19 Utveckla nya sätt att mäta framsteg

Arbete pågår med att skapa relevanta och fungerande uppföljningssystem för översiktsplanen. Det är viktigt att följa upp de intentioner och strategier som anges i översiktsplanen och analysera orsaker till att strategierna genomförts eller inte genomförts, samt hur det har blivit i praktiken. Blev det som planerats som det var menat? Vilka är orsakerna bakom det? Syftet är att utveckla översiktsplanen som styrdokument för att planeringen ännu bättre ska stödja en hållbar utveckling.

Staden som kulturell och demokratisk livsmiljö

Denna prioriterade inriktning för Malmö handlar om:

- Verka för en hälsosam stad
- Bidra till delaktighet och ökad tillit
- Låt kultur verka som sammanhållande kitt
- Arbeta för trygghet och jämställdhet i stadsrummet
- Planera staden för livets alla skeden
- Skapa fler och bättre mötesplatser för alla

Mål 2

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019:

Malmös befolkning har en lägre andel personer med övervikt eller fetma än riket i genomsnitt och denna andel har varit relativt konstant under den senaste treårsperioden. Andelen med lågt BMI har minskat något sedan 2018.

Andelen ekologiska livsmedel inom Malmö stads verksamhet är hög jämfört med Sveriges övriga kommuner.

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – BEGRÄNSAD PÅVERKAN

Översiktsplanen har begränsade möjligheter att påverka avskaffandet av hunger och påverka hälsosammare matvanor. Tryggad livsmedelsförsörjning och ett hållbart jordbruk tar översiktsplanen upp genom att fokusera på förtätning främst innanför Yttre Ringvägen som utbyggnadsstrategi och därigenom värna jordbruksmarken så långt möjligt.

AVSKAFFA HUNGER, UPPNÅ TRYGGAD LIVSMEDELSFÖRSÖRJNING, HÄLSOSAMMARE MATVANOR OCH FRÄMJA ETT HÅLLBART JORDBRUK.

Relevant delmål:

2.4 Hållbar livsmedelsproduktion och motståndskraftiga jordbruksmetoder

Relaterar till de nationella miljö kvalitetsmålen:

10. Hav i balans

13. Ett rikt odlingslandskap

**SÄKERSTÄLLA HÄLSO-
SAMMA LIV OCH
FRÄMJA VÄLBEFIN-
NANDE FÖR ALLA I
ALLA ÅLDRAR.**

Inom detta mål finns inget delmål som särskilt berör eller berörs av översiktsplaneringen.

Relaterar till de nationella miljö kvalitetsmålen:

- 1. Begränsad klimatpåverkan**
- 2. Frisk luft**
- 4. Giftfri miljö**
- 9. Grundvatten av god kvalitet**
- 15. God bebyggd miljö**

Mål 3

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019:

Malmöbornas hälsa är fortsatt ojämlig. Psykisk ohälsa är fortsatt en stor hälsoutmaning bland unga. Utövande av fysisk aktivitet skiljer sig åt mellan både kön och socioekonomiska grupper bland unga.

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – MÖJLIGHET ATT UNDERSTÖDJA

Se även Miljökonsekvensbeskrivning.

I översiktsplanen finns en bred definition av hälsa som tar ambitionsnivåerna ett par steg vidare jämfört med Agenda 2030. Det är utifrån denna ambition som översiktsplanens roll beskrivs nedan. Malmös hälsoskillnader behöver motverkas med många insatser som ligger utanför den fysiska planeringens ramar, där beslut och insatser på statlig nivå kan vara en förutsättning för en god utveckling.

Fysisk planering kan dock på olika sätt bidra till flera grundläggande förutsättningar för bättre hälsa, exempelvis att stadens invånare har möjlighet att ha ett arbete och försörjning. Planeringen kan också bidra genom att skapa stadsmiljöer som bidrar till trygghet, sammanhang och samverkan mellan människor samt demokratiskt deltagande. Bäst hälsa och välmående finns hos människor som har en meningsfull sysselsättning, som känner sig delaktiga och har stöd från sin omgivning.

Översiktsplanens övergripande inriktning syftar till att skapa och stödja hälsosamma miljöer i staden och den grundstruktur som krävs för att främja god hälsa:

- Att säkra att boende i alla delar av staden erbjuds jämlik tillgång till viktiga resurser som bra skolor, grönska, fysisk aktivitet och rekreation.
- Att öka stadens sociala blandning och uppmuntra till ökad integration mellan olika grupper.
- Att understödja aspekter som stödjer individens förmåga att skapa ett gott liv och ha valmöjligheter – dvs. utbildning, arbete, socialt deltagande och kultur.

Bostadsbyggande i lägen med mycket biltrafik kan innebära negativ påverkan på människors hälsa genom försämrad luftkvalitet och ökat trafikbuller. För att uppnå miljö kvalitetsnormer för luft och minska buller arbetar Malmö stad med åtgärder såväl lokalt i de enskilda fallen som långsiktigt och övergripande.

Strategierna för trafik och mobilitet är utvecklade både som en konsekvens av förtätning av staden och för att fler ska välja att gå, cykla eller åka kollektivt. Strategierna ger positiva miljökonsekvenser med minskad klimatpåverkan som resultat, minskade utsläpp av växthusgaser och lägre trafikbullernivåer. Människors hälsa påverkas också positivt.

Planering för livets olika skeden

En viktig ambition i översiktsplanen är att barn och unga, liksom äldre, ska synliggöras i planeringsunderlag och ska kunna vara delaktiga och ha inflytande i planerings- och stadsutvecklingsprocesser. Staden ska vara attraktiv, trygg och tillgänglig i livets alla skeden, för barn, vuxna och äldre. Särskild uppmärksamhet behöver ägnas åt barns och äldres förutsättningar i staden. Att alla delar av den täta staden ska erbjuda goda livsmiljöer för barn och barnfamiljer är viktigt såväl för stadens sociala hållbarhet som för dess attraktivitet och ekonomiska förutsättningar. Goda fysiska uppväxtmiljöer för barn och unga är en av de viktigaste förutsättningarna för en god utveckling och hälsa tidigt i livet. Eftersom uppväxten så tydligt påverkar individen över hela livscykeln så är satsningarna på goda uppväxtvillkor för barn och unga bland de viktigaste och investeringsmässigt mest

lönsamma satsningarna kommunen kan göra. God tillgång till kollektivtrafik och trygga gaturum för cykling och gång bidrar till rörelsefrihet för barn och unga, såväl som för äldre. Bostäder, nära tillgång till service och mötesplatser är viktiga för äldre malmöbors livskvalitet. Tillgänglighet för personer med olika funktionsnedsättning behöver kontinuerligt förbättras genom universell utformning av det offentliga rummet.

Strategierna i översiktsplanen täcker upp de huvudsakliga områden där den fysiska planeringen kan bidra till en stad som är bra för barn. Närmiljön i bostadsområden är särskilt viktiga för barn som inte kan röra sig fritt i staden. I den täta staden är det viktigt att bevaka att innergårdar, lekplatser, fritid och grönska fortsatt får en plats. Att barns möjligheter till egen rörlighet i staden minskat över tid är en utmaning. Översiktsplanens strategier och riktlinjer för att minska trafikens barriärverkan och bättre knyta samman stadens olika delar kan i kombination med satsningar på trafiksäkerhetsåtgärder motverka denna trend. Att planera utifrån barnperspektiv är ett verktyg för att planera en stad som är bra för alla.

Mål 4

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019:

Malmö utmärker sig bland svenska storstäder genom en stor andel familjer som lever i ekonomisk utsatthet och en stor andel utrikes födda bland befolkningen. Malmö har en hög grad av social ojämlikhet och en stark boendesegregation där det etniska och det sociala segregationsmönstret följs åt. Detta får konsekvenser i form av ojämlika skolresultat. Det finns inga tecken på att denna ojämlikhet kommer att minska.

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – MÖJLIGHET ATT UNDERSTÖDJA

Tillgång till utbildningssystem på alla nivåer är avgörande både för social bärkraft och för långsiktig näringslivsutveckling, från förskola till högre utbildning. Efter många år med stora barnkullar har det varit en utmaning för Malmö att tillgodose befolkningens behov av för- och grundskoleplatser. Det bedöms att de strategier som beskrivs i översiktsplanen ska kunna säkra en välfungerande planering av samhällsservice för malmöborna. För att nå målen är det viktigt att fullt nyttja potentialen av samutnyttjande, funktionsblandning, tredimensionell fastighetsbildning med mera så att skolor kan planeras yteffektivt samtidigt som viktiga funktioner som utemiljöer kan hålla en god storlek och kvalitet.

Skolor som håller hög kvalitet är avgörande för att fler unga ska kunna genomgå högre utbildning. Malmö ska ytterligare stärka sin roll som utbildnings- och forskningsstad i Öresundsregionen genom att möjliggöra för högre utbildning samt forsknings- och innovationsmiljöer att kunna fortsätta expandera i Malmö. Möjlighet till mobilitet och utbyten mellan Öresundsregionens lärosäten ska underlättas genom kollektivtrafknära lokaliseringar av utbildnings- och forskningsinstitutioner i staden. Gymnasieskolor ska i första hand placeras centralt i staden för att vara tillgängliga för alla.

**SÄKERSTÄLLA EN
INKLUDERANDE
OCH LIKVÄRDIG
UTBILDNING AV GOD
KVALITET OCH FRÄMJA
LIVSLÅNGT LÄRANDE
FÖR ALLA**

Relevant delmål:

4.4 Skapa inkluderande och trygga utbildningsmiljöer

UPPNÅ JÄMSTÄLLDHET OCH ALLA KVINNORS OCH FLICKORS EGENMAKT

Inom detta mål finns inget delmål som särskilt berör eller berörs av översiktsplaneringen.

MINSKA OJÄMLIKHETEN INOM OCH MELLAN LÄNDER

Relevanta delmål:

10.1 Minska inkomstklyftorna

10.2 Främja social, ekonomisk och politisk inkludering

Mål 5

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019:

Världsbanken rankar Sverige som det mest jämställda landet i världen när det gäller bland annat arbetsmarknad, lön och pension. Detta innebär dock inte att Sverige kan anses vara helt jämställt. Fortfarande råder obalans i till exempel hur föräldrapenning tas ut och hur könsfördelningen ser ut i politiska församlingar.

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – MÖJLIGHET ATT UNDERSTÖDJA

I översiktsplanen finns ambitioner om att bidra till att skapa jämställda miljöer och lika möjligheter för alla att känna att de hör hemma i den offentliga miljön och kan känna sig trygga där. Det handlar om utformning och placering av gator, torg, kollektivtrafik, gång- och cykelstråk, gröna miljöer, lekplatser, skolor, med mera. Översiktsplanens strategier och riktlinjer bedöms, om de efterlevs, vara en god grund för att Malmös stadsmiljöer och planering ska bli mer jämlik och jämställd. Medvetenhet om jämställdhet och förhållanden för olika gruppers möjligheter är en nyckelfråga och det är därför särskilt viktigt att genom hela planeringsprocessen hålla dessa frågor levande genom jämlikhets- och jämställdhetsanalyser. Utvärdering av färdiga stadsmiljöer och deras användande är också viktigt såväl inom den kommunala organisationen som i fastighetsbranschen. Strategierna för mötesplatser täcker de frågeställningar som finns angående deltagande och tillgång till stadens platser för alla och bedöms stödja en god social och ekonomisk utveckling. För att ta ett steg framåt i arbetet med att skapa jämlika och jämställda platser så finns det ett behov av förbättrad kunskap om hur fysisk utformning, aktiviteter, förvaltning och planeringsprocesser påverkar vilka som brukar olika platser. Här är ett intersektionellt perspektiv (hur olika diskrimineringsgrunder samverkar) viktigt att utgå ifrån.

Mål 10

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019

Ojämlighet är ett mångfacetterat fenomen. Malmös befolkning har låga inkomster jämfört med övriga landet och utvecklingen visar inga tecken på utjämning. Tillit innebär ösidedigt förtroende mellan människor och gentemot samhället. Inom grupper med en utsatt position i samhället är tilliten ofta låg, vilket kan minska möjligheterna att effektivt tillhandahålla samhällsservice till dem som mest behöver den.

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – BEGRÄNSAD PÅVERKAN

10.1 Minska inkomstklyftorna

Se även redogörelse för mål 8.

Malmö har genomgått stora demografiska förändringar de senaste 30 åren och är nu en stad med en stor mångfald, både socioekonomiskt och kulturellt. En utmaning för stadsplaneringen är att skapa en stad som bidrar till jämlika möjligheter för olika grupper att vistas och ta del av staden. Det är en kontinuerlig utvecklingsprocess att öka medvetenheten om hur en fysisk miljö kan påverka de känslor av trygghet, tillhörande eller barriärer som påverkar vilka grupper som brukar olika platser. Översiktsplanen påtalar i strategierna de dubbla utmaningarna för samhällsplaneringen i dessa frågor: att dels verka för att minska ojämlikhet och ojämställdhet bland befolkningen, dels att verka för att dagens ojämlikhet inte ska vara en barriär för tillträde eller deltagande i staden och dess resurser.

10.2 Främja social, ekonomisk och politisk inkludering

Se även redogörelse för mål 16.

Genom att planera miljöer som stödjer människors möten och interaktion, kan stadsplaneringen främja socialt och demokratiskt deltagande. Det kan ske genom en kombination av privata, halvprivata och offentliga ytor som ger förutsättningar för välkomnande och tillgängliga mötesplatser för olika grupper.

Det är viktigt att stadens invånare känner att de är del av ett sammanhang, oavsett om det gäller den egna umgängeskretsen, det egna bostadskvarteret eller hela staden. Den fysiska planeringen kan påverka graden av medverkan genom grannskapets utformning och genom att målinriktat verka för ett ökat deltagande i planeringsprocesser. Malmö stad ska aktivt främja såväl informella processer som deltagande i formella planprocedurer. Staden stärks socialt av medborgares medverkan och känslan av tillhörighet och ansvar för närmiljön ökar. Det kan vara svårt att nå och engagera olika grupper i samhället och det är därför viktigt att offentliga verksamheter utvecklar och hittar nya former för dialog och medskapande.

Mål 16

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019

En positiv utveckling i Malmö är att valdeltagandet har ökat i de flesta stadsdelar och att skillnaden i valdeltagande mellan stadsdelar samtidigt har minskat under de tre senaste valen.

Trots flera positiva trender, är upplevelser av otrygghet och utvecklingen rörande diskriminering och hatbrott en fortsatt utmaning för Malmö. Antalet anmälda våldsbrott har under senare tid minskat. Även om upplevelsen av otrygghet också har minskat något är den fortsatt hög, speciellt bland kvinnor.

Ur ett barnrättsperspektiv är det viktigt att lyfta barns och ungas livsvillkor och specifika utsatthet för våld, otrygghet och diskriminering. Barn och unga finns både bland förövare och offer och våld mot barn i hemmet ökar.

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – MÖJLIGHET ATT UNDERSTÖDJA

Översiktsplanens process kan understödja möjligheterna att nå detta mål genom att bidra till ökad delaktighet och inflytande i den långsiktiga planeringen bland malmöborna. Översiktsplaneprocessen är ett bra sätt att diskutera framtiden och lära mer om hur kommunen och beslutsvägar fungerar. Av samrådsredogörelsen framgår vilka som uttryckt synpunkter på översiktsplanen. Under samrådsprocessen gjordes utställningar på bibliotek runt om i Malmö, samt i Malmö stadshus entré. Samrådet skedde mars till och med juni 2020 och sammanföll med den första fasen av Covid 19 då medborgare uppmanades att begränsa sociala kontakter. Därför gjordes nästan samtliga samrådsmöten och workshops i digital form. Detta medförde å ena sidan att fler kunde ta del av informationen och delta i diskussionerna oavsett var de befann sig. Å andra sidan finns en stor digital barriär för de som inte är vana vid dessa forum eller har tillgång till tekniken. En kombination av båda hade varit att föredra. Den kanske enskilt viktigaste insatsen var workshops om översiktsplanering och översiktsplanens inriktning med 120 unga malmöbor mellan 16–20 år som sedan i sin tur ställde frågor om framtiden och översiktsplanens inriktning till allmänheten i Malmö under sommaren. Detta arbetssätt ledde till att många malmöbor nåtts av information om, och möjlighet att diskutera, översiktsplanen.

FRÄMJA FREDLIGA OCH INKLUDERANDE SAMHÄLLEN FÖR HÅLLBAR UTVECKLING, TILLHANDAHÅLLA TILLGÅNG TILL RÄTTVISA FÖR ALLA SAMT BYGGA UPP EFFEKTIVA, OCH INKLUDERANDE INSTITUTIONER MED ANSVARSUTKRÄVANDE PÅ ALLA NIVÅER.

Inom detta mål finns inget delmål som särskilt berör eller berörs av översiktsplaneringen.

En nära, tät, grön och funktionsblandad stad

Denna prioriterade inriktning för Malmö handlar om:

- Länka samman stadens delar
- Bygg för närhet
- Spara resurser genom att bygga staden tät
- Bygg blandat för ett rikt stadsliv
- Gör staden grön och klimatsmart

SÄKERSTÄLLA TILLGÅNGEN TILL, OCH EN HÅLLBAR FÖRVALTNING AV, VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA

Relevanta delmål:

6.3 Förbättra vattenkvalitet och avloppsrening samt öka återanvändning

6.6 Skydda och återställ vattenrelaterade ekosystem

Relaterar till det nationella miljö kvalitetsmålet:

9. Grundvatten av god kvalitet

Mål 6

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019

Malmö har överlag goda förutsättningar när det gäller att trygga invånarnas grundläggande behov av rent vatten och goda sanitära förhållanden.

Det finns dock utmaningar inom målområdet kopplat till föroreningar i grundvatten, vattendrag och Öresund. Utsläpp av föroreningar sker både från diffusa källor där den exakta källan är svår att bestämma, till exempel vägtrafiken eller större industriområden, samt från punktkällor som till exempel bräddavlopp.

Ett förändrat klimat med fler extrema nederbördssituationer förväntas leda till stor belastning på de delar av avloppssystemet som hanterar både avloppsvatten och dagvatten och kan orsaka fler bräddningar, det vill säga ett tillfälligt utsläpp av orenat avloppsvatten direkt till kanaler, vattendrag och Öresund.

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – MÖJLIGHET ATT UNDERSTÖDJA

Läs mer i Miljökonsekvensbeskrivning.

För att skydda och hushålla med vatten ska Malmö stad arbeta förebyggande tillsammans med berörda aktörer. Det handlar om att arbeta med kunskapshöjning, beteendepåverkan, tillsyn och kontrollprogram. Kommunen ska även arbeta med testverksamhet för återanvändning av dag- och spillvatten. Genom samarbete med olika aktörer ska Malmö stad säkra god vattenkvalitet och tillförlitlig infrastruktur för vatten och avlopp. I översiktsplanen finns ett flertal strategier och riktlinjer för att skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem.

Mål 7

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019

Malmö står inför utmaningen att få elnätet att räckta till. Brist på kapacitet och effekt i elnätet kan bland annat ha en negativ inverkan på nyetablering av företag och mängden arbetstillfällen samtidigt som det ökar sårbarheten i samhället. Graden av lokal självförsörjning av el är därför inte endast en resurs- eller näringslivsfråga utan även en långsiktig säkerhetsfråga.

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – MÖJLIGHET ATT UNDERSTÖDJA

Läs mer i Miljökonsekvensbeskrivning.

Översiktsplanen främjar lokal produktion av förnybar energi, genom att avsätta plats för etablering av havs- och landbaserad vindkraft och riktlinjer för solenergi. Strategierna bygger på Malmö stads miljömål och är därmed i linje med, eller i framkant av, nationella och regionala mål om omställning till förnybar energiproduktion.

SÄKERSTÄLLA TILLGÅNG TILL EKONOMISKT ÖVERKOMLIG, HÅLLBAR, TILLFÖRLITLIG OCH MODERN ENERGI FÖR ALLA

Relevant delmål:

7.2 Öka andelen förnybar energi i världen

Relaterar till de nationella miljö kvalitetsmålen:

1. Begränsad klimatpåverkan
- 2, Frisk luft
6. Säker strålmiljö
15. God bebyggd miljö

Mål 11

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019

De kommande tio åren förväntas Malmös befolkning öka med nästan 15%, motsvarande knappt 50 000 invånare och 2047 förväntas Malmö ha en halv miljon invånare. Befolkningsökningen kan skapa nya möjligheter för ekonomisk tillväxt, men kan även innebära påfrestningar på de sociala och ekologiska dimensionerna. Det betyder att den förväntade befolkningstillväxten ställer krav på en medveten och hållbar stadsutveckling. Indikatorer som kan beskriva utmaningar inom målområdet rör hemlöshet, trångboddhet, kollektivtrafik och luftföroreningar.

Hemlösheten i Malmö ökade stadigt fram till 2018. Därefter har den strukturella hemlösheten minskat kraftigt, medan den sociala hemlösheten ligger kvar på samma nivå. För att förstå denna utveckling och förutspå hur förhållandet mellan strukturell och social hemlöshet kommer att utvecklas i framtiden krävs ytterligare analys av bakomliggande faktorer. Trångboddheten har inte förändrats nämnvärt över tid, och stora skillnader mellan stadsdelar existerar.

Generellt har Malmöborna god tillgång till kollektivtrafik. Det finns även stora möjligheter att öka användandet av kollektivtrafik och cykel i staden och därmed minska biltrafiken. Då transporter står för den största andelen utsläpp av kväveoxider i Malmö kan minskad biltrafik ha stor påverkan på stadens luftföroreningshalter. Dessa har minskat över tid under 2000-talet.

GÖRA STÄDER OCH BOSÄTTNINGAR INKLUDERANDE, SÄKRA, MOTSTÅNDSKRAFTIGA OCH HÅLLBARA

Relevanta delmål:

11.1 Säkra bostäder till överkomlig kostnad

11.2 Tillgängliggöra hållbara transportsystem för alla

11.3 Inkluderande och hållbar urbanisering

11.4 Skydda världens kultur- och naturarv**11.5 Mildra de negativa effekterna av naturkatastrofer****11.6 Minska städernas miljöpåverkan****11.7 Skapa säkra och inkluderande grönområden för alla****11.a Främja nationell och regional utvecklingsplanering****Relaterar till de flesta av de svenska miljö kvalitetsmålen, främst:****1. Begränsad klimatpåverkan****2. Frisk luft****4. Giftfri miljö****8. Levande sjöar och vattendrag****9. Grundvatten av god kvalitet****10. Hav i balans****13. Ett rikt odlingslandskap****15. God bebyggd miljö****16. Ett rikt växt- och djurliv****ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – HÖG PÅVERKAN**

Översiktsplanen har stor påverkansgrad på detta mål och nästan samtliga delmål ingår som viktiga delar i översiktsplaneringen.

11.1 Säkra bostäder till överkomlig kostnad

Malmös snabba befolkningstillväxt de senaste 15 åren har inneburit att behoven av bostäder ökat snabbare än bostadsbyggandet. Ur ett hållbarhetsperspektiv är en av Malmös största utmaningar att möta bostadsbehovet för betalningssvaga hushåll. Översiktsplanens strategier beskriver de övergripande mål och medel kommunen har för att möta malmöbornas bostadsbehov. Eftersom bostadsbyggandet i Sverige styrs av marknadsmässiga förutsättningar är det svårt att utifrån översiktsplanens mål och strategier bedöma hur Malmö stad kommer att lyckas möta de boendesociala utmaningarna. Utfallet är i hög grad avhängigt konjunkturer, statliga insatser och hur väl kommunen lyckas samverka med offentliga och privata aktörer för att öka bostadsbyggandet och tillgängliggöra bostadsmarknaden för fler. Det är i sammanhanget viktigt att påpeka att kommunens medel för att påverka bostadsbyggandet är förhållandevis begränsat. Förändrade förutsättningar på statlig nivå krävs för att bättre kunna möta utmaningarna. Det finns risk att krav på en snabb utbyggnadstakt och kvantitet blir viktigare än kvalitets- och miljöaspekter i byggandet vilket kan leda till att stadens nya bostadsområden inte understödjer översiktsplanens hållbarhetsmål.

11.2 Tillgängliggöra hållbara transportsystem för alla

Se även redogörelse för mål 9.

Översiktsplanens strategier för mobilitet, trafikinfrastruktur och olika trafikslag lyfter tydligt in stadens trafiksystem i en social och ekonomisk kontext. Därtill är ambitionen med trafikplaneringen att minska stadens miljöpåverkan. Strategierna understryker potentialen i att använda trafik som ett medel för att utveckla staden och styra investeringar till önskade stråk och områden. God tillgänglighet är en viktig fråga för företagsetableringar, och trafiken påverkar stadens attraktivitet för olika företagstyper. En utmaning bedöms ligga i avvägningen mellan att minska andelen bilresor i staden och samtidigt behålla attraktivitet för företag och invånare som har önskemål om god tillgänglighet med bil och parkeringsmöjligheter. En framgångsfaktor som har stöd i översiktsplanens strategier och planeringsriktlinjer kan vara att som alternativ till biltrafik utveckla andra trafikslag så att de håller så hög kvalitet att de blir attraktiva förstahandsval.

Att Malmö utvecklas som en gång- och cykelstad ger många olika hållbarhetsvinster: det minskar utsläpp av växthusgaser och ger lägre trafikbullernivåer, det främjar fysisk aktivitet, det är mindre platskrävande än biltrafik. Strategierna är också i linje med regionala prioriteringar för att nå miljö kvalitetsmålen och Malmö stads miljömål.

Beroende på planering och utveckling i grannkommuner och hur den regionala kollektivtrafiken realiserar och fungerar kan pendling med bil komma att öka vilket kan ge negativ miljöpåverkan och sämre tillgänglighet till staden. Malmö stad arbetar aktivt med att minska negativa effekter från trafiken för att se till att fastställda miljö kvalitetsnormer följs.

11.3 Inkluderande och hållbar urbanisering

Se redogörelse för mål 16.

11.4 Skydda världens kultur- och naturarv

Kulturmiljö är viktigt för Malmös sociala och ekonomiska hållbarhet. En koppling till stadens historiska utveckling skapar värden av olika slag för malmöborna, besökare och näringslivet. Väl omhändertagna kulturmiljöer bidrar till gemenskap

och identitet samt kan skapa stolthet och hemkänsla. Stadens gestaltning och hur den bidrar och anknyter till identitetsskapande för Malmö som helhet och dess olika områden är en komplex fråga som inte alltid har tydliga svar. Översiktsplanens inriktning är pluralism och mångfald i utformning och uttryck samt att ta utgångspunkt i det platsspecifika i olika delar av staden. En viktig aspekt av att bygga på de platsspecifika kvaliteterna när olika delar av staden ska planeras är att genom deltagande och dialog med boende få en planeringsmässig förståelse för kärnan av vad boende uppskattar med olika områden. Upplevelse och sinnlighet är viktigt när staden gestaltas och översiktsplanens betoning på sådana kvaliteter och andra mjuka aspekter som lekfullhet, överraskningar och humor kan bidra till att ge olika platser identitet, egen karaktär och trivsamt.

11.5 Mildra de negativa effekterna av naturkatastrofer

Läs mer i Miljökonsekvensbeskrivning.

Stigande havsnivåer på grund av global uppvärmning kommer på lång sikt att ge betydande påverkan på Malmö. Översvämningar kan drabba stora delar av staden och omfattande värden kan gå förlorade i form av bostäder, arbetsplatser och infrastruktur. Hela kuststräckan berörs och strategier och riktlinjer i översiktsplanen syftar till att skapa ett sammanhängande kustskydd. Mer kunskap behöver inhämtas och frågor om tekniska lösningar, ansvar och finansiering utredas vidare i samarbete med stat och grannkommuner. Oavsett hur det utformas kommer ett kustskydd sannolikt att stå i konflikt med andra intressen och påverkan på miljön kommer att ske på olika sätt. Översiktsplanen redovisar strategier och uppmärksamhetsområden i linje med Skyfallsplan för Malmö. Däri anges strategier för att skydda samhällsviktig verksamhet, och begränsa fara för hälsa och liv. Översiktsplanen har även strategier och riktlinjer som syftar till att minska andelen hårdgjorda ytor och öka andelen grönska i stadsrummet och träd i gatumiljö, viktiga aspekter för att säkra staden mot skyfall.

11.6 Minska städernas miljöpåverkan

Se även Miljökonsekvensbeskrivning.

Utgångspunkten för översiktsplanens inriktning är att en tätare stad har potential att vara mer hållbar ur alla aspekter. Socialt handlar det om att kunna överbrygga barriärer och koppla ihop staden genom ny bebyggelse och komplettera och blanda upp ensidiga områden fysiskt och socialt.

Den fysiska planeringen är en viktig förutsättning för stadens sociala utveckling, men många andra faktorer påverkar och styr stadens sociala utveckling och befolkningens boendemönster. Det sociala utfallet är starkt betingat av mer specifika aspekter av hur områden utformas strukturellt och utseendemässigt, vilka hustyper och upplåtelseformer de får och så vidare. En risk är att funktioner som är viktiga men har mindre tydliga ekonomiska drivkrafter – exempelvis grönska, fritid och kultur – bortrationaliseras. Med tanke på de komplexa faktorer som påverkar utfallet så kan en viktig förutsättning för att uppnå en tät stad som faktiskt ger de fördelar översiktsplanen eftersträvar vara att tydligt anknyta till den övergripande målbilden för staden när områden planeras. Kontinuerlig utvärdering kopplat till översiktsplanens mål för den täta staden är också viktiga. Detta är relevant för övergripande mål som att staden ska bli grönare och andelen hårdgjord yta ska minska, men även på områdesnivå för att utvärdera hur väl planerade miljöer understöder planens mål för social och ekonomisk utveckling.

Ur ekonomisk synvinkel talar mycket för att en tätare stad är positiv för många verksamheter då närhet skapar underlag för nätverkande, utbyten, samarbeten, stödfunktioner och service. Den möjliggör även ett mer hållbart resande till och

från arbetet. En tät stad innebär dock även ökande markpriser och mindre plats till mer ytkrävande verksamheter som industri. För att behålla bredden på stadens verksamheter så är det viktigt att ta fram strategier för att hantera detta.

11.7 Skapa säkra och inkluderande grönområden för alla

Grönska av olika slag i stadsmiljön samt inslag av gröna väggar och tak har positiva effekter på klimatanpassningen lokalt genom fördröjning, nedkylning och skuggning. Närhet till grönska och rekreation ger positiva effekter på folkhälsan. När den existerande staden byggs tätare finns dock risk för negativ påverkan på luftkvalitet och buller från trafiken.

Att uppnå en grönskande stad samtidigt som staden ska bli tätare innebär många komplexa utmaningar i genomförandefaserna. Konkurrens om ytor och olika intressen pekar på vikten av att kommunens planerings- och förvaltningsmodeller utvecklas för att strategierna ska kunna genomföras.

11a Främja nationell och regional utvecklingsplanering

Se redogörelse för delmål 17.17

VIDTA OMEDELBARA ÅTGÄRDER FÖR ATT BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA OCH DESS KONSEKVENSER

Relevanta delmål:

13.1 Stärk motståndskraften mot och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer

13.2 Integrera åtgärder mot klimatförändringar i politik och planering

Relaterar till de nationella miljökvalitetsmålen:

1. Begränsad klimatpåverkan

15. God bebyggd miljö

Mål 13

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019

Utsläppen av växthusgaser i Malmös geografiska område har minskat stadigt över åren, men är långt ifrån de nivåer som staden har som mål. Mycket stora insatser krävs för att målet ska nås.

För att ge en fullständig bild av utsläppen av växthusgaser behöver statistiken över de territoriella utsläppen kompletteras med uppgifter om konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp. Om dessa utsläpp räknas in finns indikationer på att Malmös utsläppsiffror skulle stiga markant.

Klimatförändringarna riskerar att leda till ökade nederbörds mängder, vilket i sin tur kan orsaka översvämningar. I Malmö stads skyfallsplan lyfts att gröna, öppna ytor bör bevaras vid nybyggnation för att minska riskerna vid extrema regnmängder. Samtidigt indikerar statistik att andelen hårdgjord yta i staden ökar. Kommunens stadsutveckling har som målsättning att staden ska växa genom förtätning vilket riskerar att ytterligare reducera andelen grönytor. Därmed finns en potentiell målkonflikt mellan en förtätning av staden och en större motståndskraft mot klimatförändringar.

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL - MÖJLIGHET ATT UNDERSTÖDJA

Läs mer i Miljökonsekvensbeskrivning samt redogörelse för Mål 11.

Översiktsplanens övergripande inriktning syftar till att skapa en hållbar utveckling i Malmö och regionen med minskat klimatavtryck.

13.2 Integrera åtgärder mot klimatförändringar i politik och planering

Inbäddat i översiktsplaneprocessen finns tillfällen för dialog, kunskapsinhämtning och politiska beslut om planering och de åtgärder som beslutas mot klimatförändringar i översiktsplanen. Läs mer om hur översiktsplanen behandlas politiskt under mål 17.14.

Mål 14

UTVECKLINGEN I MALMÖ ENLIGT HÅLLBARHETSRAPPORT 2019

Öresundsregionen framhålls ofta som ett exempel på hur skydd av marina miljöer kan kombineras med hög ekonomisk aktivitet. Malmös havsmiljöer är relativt välmående med växande utbredning av ålgräsängar och relativt små mängder mikroplast. Utsläppen av övergödande ämnen via Malmös vattendrag minskar men utsläppen via reningsverken ligger på en relativt konstant nivå.

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – HÖG PÅVERKAN

Läs mer i Miljökonsekvensbeskrivning.

Närheten till vatten, främst kusten, men även kanaler, åar och dammar, är en av Malmös stora kvaliteter. Översiktsplanens strategier som dels leder till att havets och kustens naturvärden värnas samtidigt som tillgänglighet och användning kan öka är viktiga utifrån såväl miljöaspekter som socialt och ekonomiskt. Det är viktigt att verka för att Malmös kust och havsmiljöer fortsätter planeras för att vara tillgängliga och lockande, oavsett om det handlar om att skapa naturmiljöer, rekreativa aktiviteter eller urbana kajer. Konflikter kan dock uppstå mellan utbyggnad och naturvärden. För naturreservaten söder om brofästet måste detta särskilt beaktas. I översiktsplanen finns strategier för att stadsutvecklingen ska bidra till att Öresund förblir ett friskt och levande hav där ett rikt växt- och djurliv och möjligheter till rekreation och upplevelser kombineras med fiske, sjöfart och energiproduktion.

Mål 15

UTVECKLINGEN I MALMÖ

Malmö är en av de stora städer i Sverige som har minst andel natur- och grönytor, vilket påverkar förekomsten av biologisk mångfald negativt. Bristen på naturområden beror dels på att Malmö är omgärdad av intensivt odlad åkermark, dels på att kommunen är liten till markytan, men har en förhållandevis stor befolkning. I samband med att Malmö har växt som stad har gröna och blå områden minskat. Halva kommunens yta består emellertid av hav. Öresunds syrerika vatten och trålförbudet gör att Malmös havsområden är förhållandevis artrika. De marina livsmiljöerna hotas främst av det storstadsnära läget där utfyllnader, föroreningar och störningar i form av ljus och ljud kan nämnas.

Några av Malmös mest värdefulla naturområden har skyddats genom Natura 2000 samt kommunala och statliga naturreservat, däribland Limhamnns kalkbrott och Klagshamnssuddens naturreservat.

Genom *Naturvårdsplan för Malmö* eftersträvar Malmö stad att öka arealen med höga naturvärden och skydda, utveckla och nyskapa biotoper. Planen pekar även ut områden med höga naturvärden i kommunen. Arbete pågår med att revidera *Naturvårdsplan för Malmö*. Till grund för revideringen ligger inventeringar av naturvärden i Malmö (utförda år 2017 och 2018). Inventeringen visar att 16% av Malmös naturområden har fått försämrade naturvärden jämfört med år 2012. 6% av ytor med värdefull natur har dessutom exploaterats under de senaste 15 åren.

Andelen hårdgjord yta i staden ökar och grönytor av hög kvalitet som ger goda förutsättningar för biologisk mångfald minskar. Det saknas statistik som tydligt belyser hur det går för den biologiska mångfalden inom kommunen. Den uppföljning som finns idag vilar på ett fåtal organismgrupper och inventeringar av de mest värdefulla naturområdena görs sällan.

BEVARA OCH NYTTJA HAVEN OCH DE MARINA RESURSERNA PÅ ETT HÅLLBART SÄTT FÖR EN HÅLLBAR UTVECKLING

Relevanta delmål:

14.2 Skydda och återställ ekosystem

14.5 Bevara kust- och havsområden

Relaterar till de nationella miljökvalitetsmålen:

10. Hav i balans samt levande kust och skärgård

SKYDDA, ÅTERSTÄLLA OCH FRÄMJA ETT HÅLLBART NYTTJANDE AV LANDBASERADE EKOSYSTEM, HÅLLBART BRUKA SKOGAR, BEKÄMPA ÖKENSPRIDNING, HEJDA OCH VRIDA TILLBAKA MARKFÖRSTÖRINGEN SAMT HEJDA FÖRLUSTEN AV BIOLOGISK MÅNGFALD

Relevanta delmål:

15.5 Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer

15.9 Integrera ekosystem och biologisk mångfald i nationell och lokal förvaltning

Relaterar till de nationella miljö kvalitetsmålen:

8. Levande sjöar och vattendrag

10. Hav i balans

13. Ett rikt odlingslandskap

16. Ett rikt växt- och djurliv

ÖVERSIKTSPLANENS ROLL – HÖG PÅVERKAN

Läs mer i Miljökonsekvensbeskrivning.

15.5 Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer

Översiktsplanen innehåller strategier för att värna den biologiska mångfalden. I en tätare bebyggd stad finns dock stor risk för att gröna och blå miljöer försvinner. Strategier för att förtäta Malmö leder ofta till negativ påverkan på Malmös naturvärden. I realiteten försvinner både värdefulla ytor och djur- och växtliv till följd av prioriteringar av andra värden vid planering och byggande. För att skydda och utveckla den biologiska mångfalden krävs att stor hänsyn tas till naturvärden och biologisk mångfald vid all kommunal planering och exploatering. Vidare ska i första hand befintliga hårdgjorda ytor tas i anspråk för ny bebyggelse och yteffektivitet vid byggande ska eftersträvas.

15.9 Integrera ekosystem och biologisk mångfald i nationell och lokal förvaltning

Naturvårdande skötsel behöver användas i en större andel av stadens gröna områden än idag. Multifunktionalitet bör i vissa fall eftersträvas, exempelvis genom anläggning av dagvattendammar som även gynnar den biologiska mångfalden.

Miljökonsekvensbeskrivning

Bakgrund

Kommunen ska enligt 6 kap. 11 § miljöbalken genomföra en miljöbedömning av planer som kan antas innebära en betydande miljöpåverkan. Vid framtagandet av en översiktsplan (ÖP) finns det lagmässiga krav om att upprätta en miljöbedömning och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av planen. Denna formella MKB kompletterar översiktsplanens hållbarhetsbedömning som utgår från Agenda 2030 och de 17 globala målen samt de svenska miljö kvalitetsmålen.

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNINGENS DISPOSITION

Innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen är i sak den samma som till nu gällande översiktsplan förutom att dispositionen är ändrad. Miljökonsekvensbeskrivningens upplägg följer lagstiftningens krav på innehåll enligt 6 kap. 11 § miljöbalken. Samlad bedömning och uppföljning är gemensam med hållbarhetsbedömningen.

ÖVERSIKTSPLANENS SYFTE

Översiktsplan för Malmö beskriver övergripande mål, strategier och planeringsriktlinjer för att styra användningen av mark och vattenområden inom kommunens gränser. Strategier och planeringsriktlinjer är framtagna för att bidra till att konsekvenserna av planens genomförande som helhet ska bli positivt för miljö, såväl som ur ett socialt och ekonomiskt perspektiv.

Det övergripande målet för översiktsplanen är att Malmö ska vara en socialt, klimat- och miljömässigt och ekonomiskt hållbar stad och en attraktiv plats att bo, besöka och verka i. Översiktsplanen ska möjliggöra för en utbyggnad av Malmö som ska klara en fortsatt befolkningsökning under de kommande decennierna. Huvudinriktningen för översiktsplanen är att bygga tätare innanför Yttre Ringvägen. Barriärer kan överbryggas och staden läkas samman. Samtidigt ska staden bli grönare. I översiktsplanen ligger förslag till satsningar på vidareutveckling av kollektivtrafiken kombinerad med mer bebyggelse i anslutning till kollektivtrafikstråk och i stationsnära lägen. Utvecklingen ska stärka den blandade staden med arbetsplatser, verksamheter och service inom stadsstrukturen.

Miljökonsekvensbeskrivningen

ska enligt Miljöbalken 6 kap. 11§ innehålla

1. en sammanfattning av planens eller programmets innehåll, dess huvudsakliga syfte och förhållande till andra relevanta planer och program,
2. en identifiering, beskrivning och bedömning av rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd,
3. uppgifter om
 - a) miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen eller programmet inte genomförs,
 - b) miljöförhållandena i de områden som kan antas komma att påverkas betydligt,
 - c) befintliga miljöproblem som är relevanta för planen eller programmet, särskilt miljöproblem som rör ett sådant område som avses i 7 kap. eller ett annat område av särskild betydelse för miljön, och
 - d) hur hänsyn tas till relevanta miljö kvalitetsmål och andra miljö hänsyn,
4. en identifiering, beskrivning och bedömning av de betydande miljöeffekter som genomförandet av planen eller programmet kan antas medföra,
5. uppgifter om de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa betydande negativa miljöeffekter,
6. en sammanfattning av de överväganden som har gjorts, vilka skäl som ligger bakom gjorda val av olika alternativ och eventuella problem i samband med att uppgifterna sammanställdes,
7. en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljö påverkan som genomförandet av planen eller programmet medför, och
8. en icke-teknisk sammanfattning av 1-7. Lag (2017:955) .

ANDRA RELEVANTA PLANER OCH PROGRAM

Översiktsplanen bygger på målen i nu gällande översiktsplan och miljöprogram samt är avstämd med stadens framflyttade ambitioner och mål som även avspeglar sig i andra relevanta styrdokument som också är under framtagande i staden. En lista på dessa finns sist i detta dokument. Av *Miljöprogram för Malmö* framgår att staden ska försörjas med förnybar energi, klimatpåverkan ska minska, staden ska bli klimatneutral och resurseffektiv, biologisk mångfald ska bevaras och stärkas, jordbruksmark och naturvärden ska värnas och vattentillgångar ska skyddas. Goda vistelsemiljöer, ren luft och låga bullernivåer ska uppnås. Målen innebär bland annat minskade utsläpp av växthusgaser, hållbart nyttjande av naturtillgångar och att

Malmö helt ska försörjas med förnybar energi på 2030-talet. Målet är att skapa en robust stadsstruktur för en växande befolkning och samtidigt fortsätta utvecklas som en attraktiv och hållbar stad.

Trafik- och mobilitetsplan för Malmö (2015) tar ett helhetsgrepp om kopplingen mellan stadsutveckling och hållbara transporter utifrån ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Planen förtydligar hur en funktionsblandad, tät, grön och nära stad kan skapas och hur planeringen av stadens rörelser och trafik kan bidra till ett mer tillgängligt och attraktivt Malmö.

Naturvårdsplan för Malmö stad (2012) utgör underlag för den fysiska planeringen och redovisar platser med högst naturvärden. *Plan för Malmös gröna och blå miljöer* är ett pågående arbete som innebär en aktualisering och omarbetning av *Grönplan för Malmö (2003)*. *Plan för Malmös gröna och blå miljöer* tar ett bredare grepp än dess föregångare genom att även inkludera ekosystemtjänster. Gällande *Grönplan för Malmö* är ett planeringsunderlag som presenterar utvecklingsförslag för kommunens gröna miljöer utifrån en rekreativ och biologisk utgångspunkt.

Sammanfattande redogörelse för hur bedömningen gjorts

Översiktsplaneringen är en kontinuerligt pågående process där analyser av miljöaspekter och bedömningar av olika alternativ görs successivt under lång tid. En avvägning av miljökonsekvenser gjordes kontinuerligt i arbetet med översiktsplanen som antogs 2014, och sedan i arbetet med den senaste som antogs 2018. Miljökonsekvensbeskrivningen till granskningsförslag till reviderad översiktsplan har justerats och kompletterats där fördjupad kunskap och nya ställningstaganden har ägt rum.

Miljökonsekvenserna har i första hand bedömts utifrån ett helhetsperspektiv. Det är väsentligt att olika miljöaspekter och konsekvenser på särskilda platser betraktas i ett större sammanhang, såväl geografiskt som tidsmässigt. Miljökonsekvenser måste också ses i sammanhang med sociala och ekonomiska aspekter.

Genomförandet av planen kan ge både positiva och negativa miljöeffekter och bådadera redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Miljöförhållanden och miljöns sannolika utveckling om den nya översiktsplanen inte genomförs, behandlas i punkten "*Alternativ och val*".

GENERELLA AVGRÄNSNINGAR

Miljökonsekvensbeskrivningen till översiktsplanen fokuserar på de frågor som kan innebära betydande miljöpåver-

kan på övergripande nivå. Strategier och planeringsriktlinjer i översiktsplanen är formulerade på ett sådant sätt att utfallet ska bli positivt om de i alla led följs, för såväl miljö som ekonomiskt och socialt. I delar kan dock översiktsplanens förslag leda till negativa effekter. Detta tas upp och behandlas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Eftersom det är översiktsplanen som ska miljökonsekvensbeskrivas är det i första hand de konsekvenser som uppkommer om planen efterlevs som tas upp. Bedömningen görs således utifrån förutsättningen att planen kan genomföras till alla väsentliga delar. Det betyder att konsekvensbeskrivningen tar upp flera positiva miljökonsekvenser.

Översiktsplanens riktlinjer och kartor utgår från prioriterade inriktningar och strategier – de speglar och svarar upp mot strategiernas ambitioner för utvecklingen av olika områden med en högre konkretiseringsgrad. Fortsatta miljöbedömningar på mer detaljerad nivå behöver ske för särskilda områden i kommande planeringsprocesser, inom ramen för tematiska eller geografiska fördjupade översiktplaner, planprogram eller större detaljplaner.

GEOGRAFISK AVGRÄNSNING

Miljökonsekvensbeskrivningen behandlar i första hand Malmö stads geografiska område inklusive havet. I de fall där det finns aspekter som måste ses i ett regionalt sammanhang lyfts detta fram inom respektive sakområde.

TIDSAVGRÄNSNING

Översiktsplanen är kommunens övergripande styrinstrument för Malmös fysiska planering, med en tidshorisont på 20 år och utblick till år 2050. Tidsperspektivet gör att konsekvenserna bedöms på en översiktlig nivå. De reella konsekvenserna av genomförandet av planen kommer att påverkas av förändrade förutsättningar, hur samhället och miljön ändras under tidsperioden, både lokalt och globalt.

Miljöns utveckling om översiktsplanen inte genomförs

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska planförslaget i miljökonsekvensbeskrivningen jämföras med ett så kallat nollalternativ, vilket innebär att gällande planer fortsätter att verka utan ändringar.

ALTERNATIV OCH VAL

I det kontinuerliga arbetet med översiktlig planering görs ständigt avväganden av olika alternativ. Efter *Malmö 2005: Aktualisering och komplettering av Malmös översiktsplan* togs ett antal tematiska PM, planer och program fram som alla

låg till grund för gällande översiktsplan. Strategiska vägval gjordes i samband med *Dialog-PM 2009:1 Hur kan Malmö växa – hållbart?*, där tre alternativ vägdes mot varandra; 1. "Att växa inåt", 2. "Att växa utåt", och 3. "Både inåt och utåt". Såväl gällande plan som förslag till revidering följer i huvudsak strategin "Att växa inåt", då denna bedömts vara den bästa utifrån såväl klimat- och miljömässiga, som ekonomiska och sociala aspekter.

Översiktsplanen är kommunens övergripande styrinstrument för den fysiska planeringen, men har samtidigt en begränsad möjlighet att styra över många skeenden och förändringar i samhället. Det finns en mängd osäkerhetsfaktorer och omständigheter som i hög grad påverkar samhällsutvecklingen, som till exempel omvärldens förändringar, ekonomiska möjligheter, statliga insatser och ingripanden, invånarnas beteendemönster, attityder och konsumtionsvanor, förändringar i näringsliv och marknad, sociala faktorer med mera. Det finns skäl att beskriva flera olika möjliga utfall och konsekvenser eftersom det sätter översiktsplanens intentioner i perspektiv. Konsekvensbeskrivningen tar därför upp andra tänkbara scenarier som planen inte styr över och beskrivningen redogör för hur dessa kan motverkas av aktivt agerande i enlighet med översiktsplanen och andra handlingsplaner och program som Malmö stad arbetar med.

FÖRÄNDRINGAR I RELATION TILL GÄLLANDE ÖP

Malmös nu gällande översiktsplan antogs av kommunfullmäktige i maj 2018. Översiktsplanen ska aktualiseras varje mandatperiod. En översyn av gällande översiktsplan beslutades av kommunstyrelsen i maj 2019. Under våren 2020 genomfördes samråd av översiktsplanen. Utgångspunkten är att nuvarande översiktsplan i huvudsak fortsatt är aktuell och att de prioriterade inriktningarna ska fortsätta gälla. Översynen innebär främst uppdateringar med hänsyn till nya förutsättningar och pågående planering. Utöver detta ska en utblick mot Malmö som halvmiljonstad göras.

Malmös gällande översiktsplan består av två delar; Planstrategi och kartlager med tillhörande planeringsriktlinjer. I samrådet för pågående revidering av översiktsplanen togs motsvarande Planstrategin upp, dvs översiktsplanens prioriterade inriktningar och strategier. Under granskningsskedet hanteras översiktsplanens samtliga delar. Denna miljökonsekvensbeskrivning gäller därför översiktsplanens samtliga delar i granskningsskedet.

Granskningshandlingen innehåller tre viktiga delar för att förstå den övergripande utvecklingsinriktning som föreslås för Malmö; prioriterade inriktningar som pekar ut de övergripande målsättningarna för att Malmö ska

utvecklas hållbart, tematiska strategier samt riktlinjer för planeringen som redovisas geografiskt i ett antal kartlager.

Granskningshandlingen anger inga avgörande skillnader jämfört med gällande översiktsplan. Generellt sett har revideringen fokuserat på att tillgängliggöra översiktsplanen genom att digitalisera alla dess delar. Förhoppningen är att digitaliseringen ökar dess användbarhet som styrdokument för tjänstepersoner och marknadsaktörer samtidigt som den blir mer lättillgänglig för allmänheten i stort. Texter har setts över och kortats samt förtydligats för att öka översiktsplanens användbarhet. Granskningshandlingens markanvändningskarta har i huvudsak uppdaterats med hänsyn till vad som byggts sedan gällande översiktsplan antogs med några få undantag.

De största föreslagna förändringarna gällande ändrad markanvändning rör: Jägersro, från fritidsområde till blandad stadsbebyggelse, Kvarnby från blandad stadsbebyggelse och fritidsområde till park/natur, samt en minskning av andelen mark reserverad för framtida verksamhetsområden till förmån för bevarande av jordbruksmark.

I kartan redovisas också ett antal utredningsområden för att svara upp mot uppdraget att göra en utblick mot Malmö som halvmiljonstad. Denna utblick tas dock inte upp i miljökonsekvensbeskrivningen eftersom Malmö beräknas bli halvmiljonstad cirka år 2050, dvs bortom översiktsplanens planeringshorisont på 20 år.

NOLLALTERNATIV

Enligt PBL ska förslag till översiktsplan i miljökonsekvensbeskrivningen jämföras med ett nollalternativ, vilket innebär att gällande planer fortsätter att verka utan ändringar.

Översiktsplan för Malmö revideras nu för andra gången med samma prioriterade inriktningar för utvecklingen och det är denna inriktning som miljökonsekvensbedömningen utgår från. I förslaget till reviderad översiktsplan anges inga avgörande skillnader jämfört med nu gällande plan; inriktningen är att i huvudsak fortsätta enligt de principer som lades fast i gällande översiktsplan från år 2014 och 2018. I denna miljökonsekvensbeskrivning görs därmed i stor utsträckning samma bedömningar som gjordes i samband med framtagandet av gällande plan.

I stället för att utgå från ett nollalternativ redovisar Malmö stad därför andra möjliga alternativ för stadens stadsutveckling och för resonemang kring både negativa och positiva effekter utifrån de olika alternativen.

ANDRA ALTERNATIV

Alternativet *att växa utåt* är en alternativ möjlighet att värdera miljökonsekvenserna av översiktsplanen gentemot.

Alternativet innebär att kollektivtrafikstråk i staden förlängs söderut där stråken består av utbyggnadsenheter – nya tätorter – som delvis överlappar varandra. Söder om staden finns många konkurrerande intressen, bland annat riksintressen, som gör att det inte är givet att områdena kan tas i anspråk för bebyggelse. Alternativet kan motiveras utifrån att ny bebyggelse på åkermark i vissa avseenden innebär enklare planeringsprocesser än att bygga i existerande stadsdelar. Alternativet innebär dock att en stor del av åkermarken utanför Yttre Ringvägen tas i anspråk för bebyggelse. Dessutom kan en mer utspridd bebyggelsestruktur leda till mer biltrafik i stadens centrala delar. Även om utbyggnaden koncentreras längs nya kollektivtrafikstråk kommer en utspridd struktur sannolikt innebära ökat resande med bil på grund av större avstånd till målpunkter i staden. Att växa utåt ger sämre chanser att uppnå miljömålen "Minskad klimatpåverkan" och "Ett rikt odlingslandskap".

Ett annat alternativ är att *begränsa byggandet av bostäder och arbetsplatser i hela Malmö*. En sådan inriktning skulle endast kunna motiveras med antagandet att befolkningsökningen avstannar eller minskar, eller att ekonomisk recession uppstår. Generellt sett ökar ny bebyggelse risken för att miljö kvalitetsnormer överskrids genom att det alstrar mer trafik och försämrar luftkvaliteten och att bullerproblematik inte går att åtgärda för nya bostäder. Med hänsyn till att Malmös befolkning förväntas fortsätta öka inom överskådlig framtid skulle ett lokalt byggstopp mest sannolikt innebära en ökad grad av trångboddhet, hemlöshet och svåra sociala utmaningar. Fler bostäder skulle troligtvis istället uppföras på åkermark i andra delar av regionen. Om fler skulle tvingas bosätta sig på allt längre avstånd skulle inpendlingen till Malmö öka, förmodligen i hög grad med bil. Målet att minska biltrafiken skulle därmed sannolikt inte gå att uppfylla och istället skulle det innebära påfrestningar på Malmös gatunät och en försämrad situation avseende såväl buller som luftkvalitet. På sikt skulle alternativet resultera i en negativ socioekonomisk trend för regionen, vilket med stor sannolikhet få en negativ inverkan på möjligheterna att genomföra nödvändiga åtgärder för att minska Malmös och regionens miljöpåverkan. Alternativet skulle utifrån ett helhetsperspektiv leda till avsevärda negativa konsekvenser, såväl ekonomiskt och socialt, som för klimat och miljö på sikt.

Miljöförhållanden i områden som kan komma att påverkas betydligt

De geografiska områden där risk för negativ påverkan bedöms som viktigast att fokusera på i förhållande till luftkvalitet och trafikbuller är främst förtätningsområdena: Norra Sorgenfri, Amiralsgatan-Rosengård, Fosiestråket och Pildammsvägen. I förhållande till industribuller måste detta beaktas särskilt i Nyhamnen, de norra delarna av Västra hamnen och Norra Sorgenfri. Industribuller bör beaktas generellt i samband med stadens förtätning.

I före detta industriområden och hamnområden finns ofta markföreningar som utgör ett problem både för vistelse i området och risk för förorening av grundvattnet. Omvandlingsområdena där detta måste beaktas särskilt är Norra Sorgenfri, Nyhamnen och Järnvägsverkstäderna i Kirseberg.

Hela Malmös kuststräcka berörs av stigande havsnivåer. Områdena kommer att påverkas kraftigt om inget kustskydd kommer till stånd. I samband med kustskydd kan nya utfyllnader bli aktuella vilket kan ge betydande miljöpåverkan som måste bedömas. I samband med utvecklingen av Nyhamnen och Norra hamnen planeras det också för utfyllnader som kan innebära betydande miljöpåverkan. Se mer i miljökonsekvensbeskrivningar för Fördjupad översiktsplan för Nyhamnen och detaljplan 5625.

Områden med särskild problematik i förhållande till dagvatten och extrema nederbörds mängder är Fosie-stråket och Risebergabäckens avrinningsområde, samt områden med kombinerade avloppssystem.

Platsspecifika riktlinjer har tagits fram för alla Malmös geografiska områden. Områdena har olika förutsättningar och en del kommer att utvecklas i en nära framtid, medan andra har ett längre genomförandeperspektiv.

Relevanta befintliga miljöproblem

Inom Malmö finns det idag tre naturreservat (naturområde som avses i 7 kap. miljöbalken) Bunkeflo strandängar, del av Bokskogen i Torup samt Klagshamnssudden. I nuläget finns det inga konkreta miljöproblem som påverkar reservaten. Men på sikt finns det risk för att de kustnära naturreservaten kan komma att påverkas av havsnivåhöjningar. Påverkan kan både vara positiv, i form av naturliga översvämningar, men också vara en negativ påverkan i de fall då översvämningarna blir permanenta.

Betydande miljöpåverkan

Betydande miljöpåverkan – positiv eller negativ – bedöms utifrån sitt sammanhang, alltså hela översiktsplanen. Det vill säga att påverkan i ett lokalt sammanhang inte behöver betyda att hela översiktsplanens påverkan är betydande.

De aspekter av översiktsplanen som sammantaget bedöms ha betydande miljökonsekvenser är effekter av trafik och transporter i kombination med att staden byggs tätare. Bygg- och anläggningsfasen har en stor klimatpåverkan, varför omställning till klimatneutralt byggande är av stor vikt. Inriktningen att bygga en mer koncentrerad stad ger en totalt sett minskad miljöpåverkan. Lokalt kan dock den täta staden ge problem med trängsel, buller och utsläpp till luft och vatten som kan innebära att människor utsätts för betydande miljöpåverkan. Med trafikmiljöprogram och riktade åtgärder verkar kommunen systematiskt för en mer hälsosam lokal miljö. Då riktvärden för buller beaktas i fortsatt planering kan betydande miljöpåverkan undvikas. Regional samsyn kring planering för att nå miljömålen kan minska inpendling till Malmö med bil.

Existerande markföreningar kan ge betydande miljöpåverkan, dels genom risk för att markföreningar når grundvatten och dels vid byggnation och vistelse på markförenade ytor. Enligt översiktsplanen ska utredningar genomföras i tidiga planeringsskedan så att erforderliga åtgärder kan vidtas för att minimera negativ påverkan från markföreningar. Vid omvandling av tidigare verksamhetsområde till blandad stadsbebyggelse så innebär det också att stadens markföreningar minskar då sanering genomförs vid förändring av markens användning, vilket i sig är en positiv miljöeffekt.

BEFOLKNING OCH MÄNNISKORS HÄLSA

En konsekvens av översiktsplanens strategier, att möjliggöra befolkningsökning och tillväxt inom den existerande staden, är fler människor och mer trafik på samma yta. I detta ligger ett flertal utmaningar för stadsplaneringen. För att det inte ska leda till negativa miljökonsekvenser måste gång-, cykel- och kollektivtrafik ta en större andel av trafiken som helhet. För att motverka negativa följder ska tätare bebyggelse därför koncentreras till stationsnära lägen, samt i anslutning till starka kollektivtrafikstråk.

Bostadsbyggande i lägen med mycket trafik kan innebära negativ påverkan på människors hälsa genom försämrad luftkvalitet och ökat trafikbuller. För att uppnå miljökvalitetsnormer för luft och samtidigt minska buller arbetar Malmö stad med åtgärder såväl lokalt i de enskilda fallen, men också långsiktigt och mer övergripande. Satsningar på ett resurseffektivt transportsystem ger minskad

belastning från trafiken samtidigt som en tätare och mer funktionsblandad stad ger kortare avstånd och möjligheter att välja andra färdmedel än bilen.

Strategier och riktlinjer för trafik och mobilitet är utvecklade både som en konsekvens av förtätning av staden, samt för att fler ska välja att gå, cykla eller åka kollektivt. Det leder till positiva miljökonsekvenser med minskad klimatpåverkan som resultat genom bland annat minskade utsläpp av växthusgaser och lägre trafikbullernivåer. Strategierna och riktlinjerna bedöms påverka människors hälsa positivt samtidigt som de utgör viktiga steg tillsammans med de regionala prioriteringarna för att nå miljökvalitetsmålen och Malmö stads miljömål.

Beroende på hur planering och utveckling ser ut i grannkommunerna samt hur den regionala kollektivtrafiken realiserar och fungerar finns det en risk att pendling med bil kan komma att öka. Det finns också möjligheter att förbättra för kollektivt resande. Framtida höghastighetsbana, utbyggnad av superbussarnas sträckning och kommande Öresundsmetro i kombination med ny ringled för tåg ger goda förutsättningar för ökat kollektivt resande.

Malmö stad arbetar aktivt med att minska negativa effekter från trafiken för att se till att fastställda miljökvalitetsnormer följs. *Trafik och mobilitetsplan för Malmö (TROMP)* (2015) anger riktlinjer för transportsystemet och dess olika delar utifrån ett helhetsperspektiv och bildar utgångspunkt för genomförande av inriktade processer.

Översiktsplanen anger att de gröna värdena i staden ska stärkas samtidigt som staden ska byggas tätare. Nya parker och kvalitativa ekosystemtjänster ska skapas, och boende i Malmö ska ha tillgång till grönytor i olika skalor nära sin bostad. Konsekvenserna är positiva för människors hälsa. Mer grönska i staden har positiva effekter på klimatet lokalt, exempelvis genom att ta upp föroreningar i luft, ge skugga och fungera som vindskydd. Grönytor kan ha fler funktioner som exempelvis översvämning- och infiltrationsytor vid kraftiga regn. Grönskan i staden är också en förutsättning för den biologiska mångfalden.

Risikonflikter kan uppstå vid exploatering i befintlig stadsmiljö där det finns farliga verksamheter. 20 anläggningar i, eller i anslutning till, Malmö har klassats av länsstyrelsen som farlig verksamhet enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor och uppmärksamhetsavstånd från dessa har definierats och redovisas i underlag till översiktsplanen. Vid nybyggnation eller ändring av en verksamhet inom ett uppmärksamhetsområde behöver riskanalys och bedömning göras kring eventuella konsekvensreducerande åtgärder.

På vissa platser där omvandling till blandad stadsbe-

byggelse och ny bostadsbebyggelse föreslås, kan förutsättningarna behöva ändras för att möjliggöra en sådan omvandlingsprocess. Det kan avse industribuller, markföroreningar, miljöfarliga verksamheter eller andra risker. Hur åtgärdsplan för sanering ska genomföras hanteras mellan markägare och tillståndsmyndigheten enligt miljöbalken.

Nya störande verksamheter ska lokaliseras till verksamhetsområden. Transportleder för farligt gods är uppmärksammade i planeringsriktlinjerna och bebyggelsefria avstånd samt minimiavstånd till tät stadsbebyggelse, grundskolor och förskolor är definierade. Staden verkar också för att ett nytt yttre godsspår på sikt ska realiseras och därigenom minimera riskerna från transport av farligt gods på järnväg.

BULLER

Omgivningsbuller orsakas av trafik på vägar och järnvägar, från flygplatser, samt från industriell verksamhet. Bullerstörningar kan påverka hälsan negativt och kan leda till bland annat sömnstörningar. Trafikbuller är den miljöstörning som påverkar flest människor i Sverige och i Malmö. Det är också en av de stora utmaningarna i samband med den förtätning som översiktsplanen innebär.

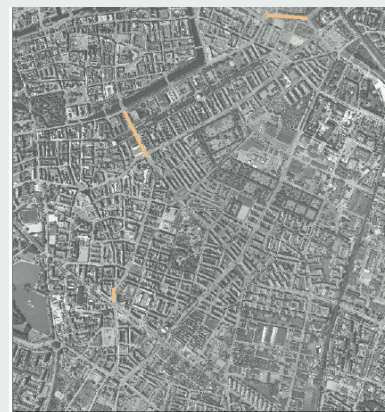
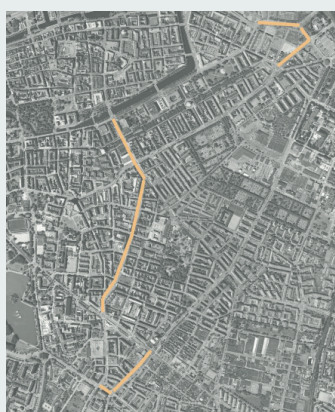
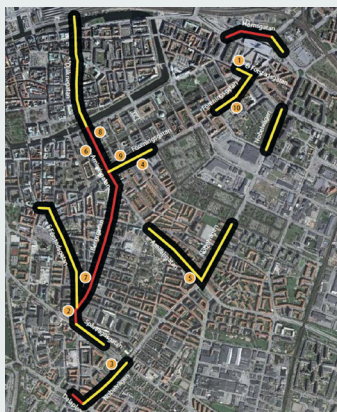
Malmö stad arbetar aktivt med både kartläggning av buller och åtgärder för att motverka bullerstörningar. Detta sker delvis via *Plan för god ljudmiljö* som är under framtagande samt dels genom nationell lagstiftning i *Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader*. För att så långt som möjligt säkerställa att samma regler tillämpas likvärdigt inom stadsplaneringen finns också interna tillämpningsPM:et *Stadsbyggnadskontorets*

tillämpning av regler om trafikbuller vid provningar enligt plan- och bygglagen från 2019 som ett handläggningskomplement.

Åtgärder mot buller ska genomföras vid nybyggnation. Det kan exempelvis ske genom utformning och planlösningar som i första hand säkerställer en tyst sida i de lägen som är utsatta för trafikbuller. Buller- och luftkvalitetsproblematiken från trafiken bör hanteras gemensamt. De mest effektiva åtgärderna är oftast de som utförs nära den plats där störningen uppstår. Aktuella åtgärder i genomförande av översiktsplanens intentioner är omläggning av trafik, omgestaltning av gatumiljö, trafikdämpande åtgärder, tystare beläggning och fasadåtgärder. Ny bebyggelse invid gator ska verka avskärmade för bakomliggande bebyggelse.

De största problemen avseende buller är, precis som vid risk för överskridande av miljökvalitetsnormer för luft, främst förekommande vid stadens trafikleder och vid vissa huvudgator. Buller från järnväg finns i Malmö i första hand vid spåren från Malmö C och österut, samt längs Kontinentalbanan. Översiktsplanen avsätter en möjlighet för framtida yttre godsspår som ytterligare kan minska bullerstörningarna längs Kontinentalbanan.

Industribuller måste särskilt utredas när verksamhetsområden ska omvandlas till blandad bebyggelse eller när nya bostäder och utbildningslokaler i annan planering lokaliseras intill bullrande industri- och handelsverksamhet. Malmö stad har tillsammans med Helsingborgs stad, Göteborgs stad och Stockholms stad deltagit i projektet *Stadens ljud* där detta studerades. Boverkets vägledning *Industri- och annat verksamhetsbuller vid planläggning och bygglovsprövning av bostäder (2015)* anger riktlinjer för kommunernas planering i detta avseende.

Kartan till vänster, från år 2010, visar var i Malmö som miljökvalitetsnormen för luft överskreds (röd linje) respektive låg mindre än 10% under normen (gul linje) samt skyddsvärda objekt inom 50 m avstånd från respektive sida av gatan. Kartan i mitten visar samma område för år 2016 och kartan till höger visar motsvarande för år 2018. Eftersom miljökvalitetsnormerna för luft inte har överskridits under 2016 och 2018, visas enbart de sträckor som nu ligger mindre än 10% under normen. Källa: Miljöförvaltningen

LUFT

Miljökvalitetsnormer (MKN) har som syfte att skydda människors hälsa och miljön. MKN för luft anger föroreningshalter som inte får överskridas vid ny stadsutveckling. Några av de luftföroreningar som regleras enligt luftkvalitetsförordningen (2010:477) är bland annat kvävedioxid, svaveldioxid, bensen, kolmonoxid, partiklar mindre än 10 mikrometer och mindre än 2,5 mikrometer. Normerna har tidigare överskridits vid ett fåtal starkt trafikerade platser i Malmö, men luftkvaliteten har förbättrats efter införandet av miljözon och en omläggning av personbilstrafiken i stadens centrala delar. En stor del av föroreningarna orsakas av vägtrafiken.

Fortfarande är luftkvaliteten betydligt sämre kring de större vägarna i Malmö, trots förbättrad luftkvalitet genom främst en bättre fordonspark. Ökad pendling med kollektivtrafik (tåg/buss) har också bidragit till förbättrad luftmiljö. Idag är marginalen till gällande miljökvalitetsnormerna betryggande även i de mest utsatta trafikmiljöer. Trenden för de flesta luftföroreningar är också minskade. År 2018 utgjorde 34% av resorna inom Malmö transport med bil, en nedgång på 6% jämfört med tidigare mätning. 67% av inpendlarna har under de senaste tio åren varit bilburna.

Malmö stad har tidigare arbetat åtgärdsinriktat genom program som *Trafikmiljöprogram för Malmö 2012–2017*, som hade tydliga mål för att minska bilandelen av resandet. Utanför de mest trafikerade områdena går det även att utläsa att luftkvaliteten är så god att miljökvalitetsmålet för kvävedioxid (20 µg/m³) klaras. Miljökvalitetsmålet är ett mått för god luftkvalitet även för känsliga individer som barn och astmatiker och bör eftersträvas så långt det är möjligt för att undvika hälsorisker. En anledning till att bakgrundshalterna är så låga är att staden har ett gynnsamt geografiskt och topografiskt läge. Eftersom staden är platt och belägen vid havet blåser luftföroreningar oftast bort om de inte stängs inne av hög bebyggelse. Malmö har inte de problem med inversion som Göteborg och Stockholm har. I de få lägen i staden där miljökvalitetsnormer för luft riskerar att överskridas uppmärksammas detta av miljöförvaltningen tidigt i planprocesserna och krav ställs då på att luftutredningar tas fram.

Staden måste även strategiskt fortsätta arbetet med riktade åtgärder i och med den prognosticerade trafikökningen. Ytterligare åtgärder måste ses över i samband med förtätning, utöver de som var utpekade i åtgärdsprogrammet. Malmö stad har genom *Trafik- och mobilitetsplan (TROMP)* möjligheten att bland annat påverka val av färd-sätt genom att lyfta fram och underlätta för klimatsmarta färd-sätt. Exempelvis har beslutet att sänka hastigheten

innanför Inre Ringvägen till 40 km/h har gett positiv effekt på luftkvalitet och buller. Konsekvenserna av trafikflödesförändringar inom översiktsplanen ligger i linje med *Trafik- och mobilitetsplan* samt de mobilitetsmål som staden har. Det innebär att trafikarbetet hålls konstant trots en växande befolkning genom en överflyttning till gång-, cykel och kollektivtrafik. Förändrade beteendemönster, post pandemi, kommer troligen också ge effekter på hur Malmöborna väljer att resa framöver. Där större utvecklings- och ombyggnationsområden föreligger hanteras stadsstrukturen i sitt sammanhang genom fördjupning av översiktsplanen, planprogram eller olika former av förstudier för att trafik- och bebyggelsestrukturen ska ses som delar i hela stadens system.

Malmö stad arbetar tillsammans med kranskommunerna och regionen för att underlätta så att inpendlare väljer kollektivtrafiken istället för bilen. Persontrafik på Kontinentalbanan och en eldriven busslinje startades upp under 2019. Fler eldrivna busslinjer planeras inom ramen för storstadspaketet. Det är viktigt att trafik aspekterna fortsatt hanteras sektorsövergripande och med regional samverkan. Översiktsplanen anger långsiktiga strategier och den vidare planeringen bör ske med ett långsiktigt perspektiv där bevakningen av miljökvalitetsnormerna kombineras med riktade åtgärder.

VATTEN

EU:s vattendirektiv (2000) syftar till att skapa tydliga och enhetliga rättsliga ramar. I Sverige har direktivets miljömål genomförts i lagstiftningen som miljökvalitetsnormer och år 2009 togs beslut om miljökvalitetsnormer i form av kvalitetskrav för yt- och grundvatten. *Åtgärdsprogram för Södra Östersjöns vattendistrikt 2016-2021* beskriver de åtgärder som bedöms nödvändiga för att de beslutade miljökvalitetsnormerna ska uppnås i tid. Åtgärdena som beskrivs i programmet riktar sig till myndigheter och kommuner, dvs. det är Malmö stads skyldighet att tillse att de konkreta åtgärdena som anges i programmet vidtas. För Malmös del finns det risk för att kemisk, kvantitativ och ekologisk status inte uppfylls i alla avseenden.

Det grundläggande kravet har varit att alla vattenföremkomster ska uppnå god kemisk och kvantitativ status (grundvatten) eller ekologisk status (ytvatten) senast vid utgången av år 2015. Det har dock visat sig att det i de flesta fall har varit svårt att åstadkomma, sannolikt på grund av kombinationen högt ställda mål och komplexa orsaksförhållanden. Grundvattnet har enligt Vattenmyndigheten goda förutsättningar för att upprätthålla god kemisk och kvantitativ status. Det har dock uppmätts höga halter av olika ämnen i grundvattnet i samband med

exploatering av områden med förorenad mark, bland annat klorerade kolväten. Denna påverkan hotar kvaliteten på grundvattnet. Marksanering måste genomföras vid exploatering. Om möjligt bör marksanering utföras i förebyggande syfte oberoende av exploatering vid kända föroreningskällor. Grundvattnets kvalitet hotas också av saltinträngning vid höjda havsnivåer.

Vattenstatus i Malmö visade god kemisk status år 2015 enligt miljö kvalitetsnormer för vattendrag enligt Länsstyrelsen Skånes kartunderlag VISS. Men det finns risk att god ekologisk status inte uppnås förrän år 2027. Malmös kustvatten bedöms av Länsstyrelsen Skåne att uppnå god kemisk status, men det finns risk för att god kemisk status inte uppnås för området från Limhamn till Klagshamn, samt för Malmö hamn. För Malmös hamnområde har det bedömts att måttlig ekologisk status inte nås förrän år 2027, medan kustvattnet i övrigt bedöms uppnå god ekologisk status år 2027.

Påverkan på havsmiljön kring hamnen utgörs sannolikt av både föroreningar i bottensediment och läckage från existerande verksamheter samt från sjöfarten. Åtgärder mot detta bör utredas och åtgärdas i ett långsiktigt perspektiv.

En konsekvens av att bebygga staden tätare kan vara att vatten-, avlopps-, och dagvattensystem måste dimensioneras upp. Kombinerade system och ökande mängder avlopp från fler bostäder kommer att påverka existerande reningsverks förmåga att hantera de ökande mängderna. Därför är det av vikt att dess kapacitet ses över samt att andra åtgärder vidtas för att minska belastningen från dagvatten. Det finns också risk för negativ påverkan på ytvatten och grundvatten vid förtätning om andelen hårdgjorda ytor ökar. Å andra sidan kan andelen hårdgjorda ytor ibland minska vid omvandlingen och fler genomsläppliga ytor och gröna tak tillkomma.

Åtgärder för fördröjning, sedimentering och rening ska vidtas enligt *Malmö stads Dagvattenstrategi*. För att begränsa negativa effekter anger översiktsplanen tydliga riktlinjer för dagvattenhanteringen. Kombinationen förtätning och förväntad ökning av kraftiga regn som följd av klimatförändringar påverkar dagvattenavrinningen negativt om inte översiktsplanens direktiv om åtgärder för lokal fördröjning och infiltration följs. Översiktsplanen anger att andelen hårdgjorda ytor i staden måste minska och att mer grönska och fler träd är nödvändigt för att kunna hantera vattenmängden. Det är också viktigt att minimerande åtgärder sker, dvs att ta hand om dagvatten lokalt där det är möjligt. Gröna tak, grönska på väggar och träd, gärna i kombination med regnbäddar i gatumiljön, samt en genomtänkt höjdsättning bidrar till lokal fördröjning. Naturvärden som tål

att tillfälligt översvämmas används för hantera kortvariga extermvattenstånd.

Det finns risk för att MKN för vatten inte uppnås i olika avseenden och Malmö stad måste arbeta åtgärdsinriktat för att uppnå god status för både ytvatten, grundvatten och i havet. Åtgärder för rening av dagvatten ska vidtas där det är risk för att föroreningar påverkar grundvattnets och ytvattnets kemiska och ekologiska status. Kommunen arbetar redan med åtgärder längs med Risebergabäcken och, i samverkan med grannkommunerna, längs med Sege å. Malmö stad deltar också i musselodlingsprojekt, vilket har som mål att skapa ett renare Öresund. Inom projektet *Malmös marina miljö* har den ekologiska situationen i kustvattnet inventerats som underlag för ett vidare arbete.

Under år 2015 tog Malmö stad fram ett samrådsunderlag för ett tematiskt tillägg till *Översiktsplan för Malmö* benämnt *Plan för Malmös vatten*. Samrådsunderlaget färdigställdes sedan som kunskapsunderlaget *Malmös Vatten* och dess strategier har integreras i den kommuntäckande översiktsplanen och beaktas i det pågående arbetet med *Plan för Malmös gröna och blå miljöer*.

BIOLOGISK MÅNGFALD, DJURLIV OCH VÄXTLIV

Översiktsplanens strategier syftar till att minska andelen hårdgjord yta i existerande stadsmiljöer, till att staden får mer träd och parker och till att tillgängligheten till befintliga grönområden förbättras. Vidare ska stora parker och naturområden säkerställa behovet av rekreativa platser samt främja biologisk mångfald. Utbyggnad ska ske med minsta möjliga negativa påverkan på befintliga natur- och rekreationsvärden. Sällsynta biotoper som har pekats ut i *Naturvårdsplan för Malmö* ska skyddas. Strategierna kan sammantaget bidra till att stadens attraktivitet ökar samt till ökad biologisk mångfald och goda möjligheter till rekreation.

Översiktsplanens mål och strategier kan i vissa fall stå i konflikt med varandra. Ett exempel är att det finns områden som är utpekade i översiktsplanen som Ny blandad bebyggelse som idag har hög biologisk mångfald. Särskilda strategier för att värna biologisk mångfald finns men det är en stor utmaning att planera en tätare stad så att den fortsatt kan erbjuda tillräckligt många kvalitativa naturmiljöer av olika slag. I en tätare bebyggd stad finns risk för att gröna och blå miljöer försvinner. Även fragmentering av naturområden och spridningsstråk bidrar till att minska den biologiska mångfalden genom att stycka upp livsmiljöer. Detta beror på att de naturliga livsmiljöerna i staden i många fall inte är tillräckligt stora för att upprätthålla växt- och djurlivet och att det inte finns tillgång till

tillräckliga spridningsmöjligheter mellan ytorna. Redan idag försvinner både värdefulla ytor och vilda arter till följd av prioriteringar av andra värden vid planering och byggande.

För att minska förlusten av den biologiska mångfalden krävs att stor hänsyn tas till naturvärdena vid förtätning av staden. I första hand bör befintliga hårdgjorda ytor tas i anspråk för ny bebyggelse. Genom drift och underhåll som strävar efter mindre hårdgjorda ytor och skötsel som bidrar till biologisk mångfald kan stadens naturområden och naturvärden stärkas. Ökad kunskap och därmed engagemang om stadens natur, biologi och ekosystemtjänster är väsentligt att arbeta med såväl inom den kommunala organisationen som för allmänheten. Att prioritera det gröna vid planering av byggnader och infrastruktur är en utmaning givet de begränsningar som i regel finns i ekonomiska villkor och tillgång till yta.

Några av Malmös mest värdefulla naturområden har skyddats genom Natura 2000 samt kommunala och statliga naturreservat, däribland Limhamns kalkbrott och Klagshamnssuddens naturreservat. Förutom områdesskydd finns även skydd för arter. Artskyddsförordningen syftar till att säkra den biologiska mångfalden genom bevarandet av naturligt förekommande livsmiljöer samt den vilda florans och faunan inom EU:s medlemsländer. Artskyddsförordningen beaktas i all kommunal planering och exploatering i Malmö.

MARK

Markföroreningar är ett betydande miljöproblem i Malmö, främst på grund av tidigare förorenande verksamheter och utfyllnadsmassor i hamn- och industriområden. Områden där markföroreningar särskilt måste beaktas är Norra Sorgenfri, Annetorp, Järnvägsverkstäderna i Kirseberg, Nyhamnen och Varvsstaden. Översiktsplanens strategier och planeringsriktlinjer medför ingen försämring av situationen utan syftar till att åtgärder ska vidtas för att minimera negativ påverkan från existerande markföroreningar.

Malmö stad eftersträvar ett effektivt markutnyttjande, och sparar den bördiga åkermarken genom inriktningen att i huvudsak växa innanför Yttre Ringvägen.

KLIMATFAKTORER

Översiktsplanens strategier och planeringsriktlinjer tar upp en beredskap mot höjda havsnivåer och ökad nederbörd samt pekar på att ett kustskydd måste upprättas på lång sikt. Likaså nämns torka, låga grundvattennivåer och värmeböljor som viktiga faktorer att ta hänsyn till och beakta i stadsplaneringen. För att säkerställa att nybyggnation sker så att det är långsiktigt lämpligt, i förhållande till risker för

översvämning och höjda havsnivåer, föreskriver översiktsplanen att +3,2 meter över havet är miniminivå vid ny bebyggelse, såvida inte andra lämpliga åtgärder vidtas till skydd mot översvämning och grundvatten.

Ökad nederbörd och skyfall

En konsekvens av ökade nederbördsmängder är att dagvattnet ska hanteras med säkerhetsmarginaler för extrema situationer. Konsekvenserna av att inte vidta åtgärder för att begränsa effekterna av extrema regn är stora. Samhällsviktig verksamhet kan slås ut, och stora materiella skador kan uppkomma. Malmö stad antog år 2017 *Skyfallsplan för Malmö* som redovisar flera strategiska ställningstaganden. Denna plan följs upp av en handlingsplan och fysiska åtgärder. Översiktsplanens strategier, planeringsriktlinjer och uppmärksamhetsområden är i linje med detta arbete. Utgångspunkten är att skydda samhällsviktig verksamhet och förhindra fara för liv. Lösningarna på skyfallsproblematiken kan samspela med vanlig dagvattenhantering, då huvudsyftet är att skapa multifunktionella lösningar som kan gynna fler syften samtidigt.

Dagvatten

Dagvatten ska, så långt som det är möjligt, tas om hand lokalt i öppna system. Ökande avloppsmängder i kombination med större regnvolymer och regnintensiteter på grund av klimatförändringar gör det allt mer angeläget att skapa robusta vatten- och avloppssystem. Öppna dagvattenlösningar ska tillsammans med en genomtänkt höjdsättning användas för att minska belastningen på befintliga system så att skadliga uppdamningar inte uppstår. Från ny bebyggelse ska dagvatten och spillvatten avledas i skilda system. Detta i kombination med minskad mängd hårdgjorda ytor vid förtätning och ökade inslag av växtlighet i gatumuljöer, på tak och på väggar bidrar till ytterligare fördröjning och minskade vattenmängder till dagvattensystemet.

Stigande havsnivåer

Stigande havsnivåer på grund av den pågående globala uppvärmningen kommer på lång sikt att ge betydande påverkan på miljön i Malmö om inte etappvis utbyggnad av kustskydd genomförs på kort, mellan och lång sikt. Översvämningar kan komma att drabba stora delar av staden och omfattande värden kan gå förlorade som exempelvis bostäder, arbetsplatser och infrastruktur. Utöver risk för påverkan i de bebyggda delarna, finns det också risk för negativ påverkan på naturvärdena, framförallt i havsområdet och kustområdet söder om Yttre ringvägen. Det finns också en risk för negativ påverkan på grundvatten i samband med höjda havsnivåer. Konsekvenser av detta behö-

ver utredas vidare i *Strategi för kustskydd*, vilken i delar ska implementeras i kommande översiktsplan.

Planering av kustskydd är ett omfattande och långsiktigt arbete. Malmö stad har tagit fram en förstudie utifrån prognostiserade dimensionerande havsnivåer. Förstudierna visar att ett sammanhängande kustskydd med olika typer av skydd av hela kommunens kuststräcka kan skapas. Översiktsplanen har höjt ambitionerna för lägsta nivå för ny bebyggelse till 3,2 meter över havet, jämfört med översiktsplanen från 2018 som anger 3,0 meter. Kunskaperna om klimatförändringar och stigande havsnivåer behöver fördjupas. Frågor om tekniska lösningar, ansvar, juridik samt finansiering utredas vidare. Kustskyddsåtgärdernas utformning kommer att behöva avvägas mot olika intressen, som befintliga naturvärden.

MATERIELLA TILLGÅNGAR

Havet och kusten är både en resurs för staden och dess invånare, och därtill en viktig del av stadens naturresurser. De marina biotoperna är i enlighet med översiktsplanens strategier viktiga att värna. Havet är en resurs för energiproduktion genom etablering av havsbaserad vindkraft, biogasproduktion från alger och framtida energiutvinningstekniker. Kustrelaterad fritidsaktivitet ska också främjas. Konsekvenserna av de olika aktiviteterna måste studeras noggrant, men också framöver, så att negativa effekter på marina biotoper undviks.

Avfallshantering och avfall som resurs

En kretsloppsbaseerad avfallshantering kräver ytor avsatta i staden för sortering och behandling. *Kretsloppsplan 2021-2030 - Tillsammans för en klimatneutral resurs- och avfallshantering* tar sikte på klimatneutralitet och anpassning till EU-direktivitet om avfallshierarkin. Även Malmö stads *Miljöprogram* och *Strategier för klimatneutralt byggande*, samt pågående arbete med *Klimatomställning Malmö* och *Energistrategi för Malmö* har bäring på avfallshantering och dess goda förutsättning som resurs inom flera olika sektorer.

I biogasanläggningar används organiskt material vilket innebär att användning av förnybar biogas kan öka inom transportsektorn och ersätta fossila bränslen. Därmed bidrar biogasproduktion dels till att uppfylla nationella miljömål, främst "Minskad klimatpåverkan" och "Frisk luft" samt Malmö stads mål om att bli försörjd med lokalt producerad förnybar energi. Biogasanläggningar kan placeras inom verksamhetsområden som är avsedda för verksamheter som kan utgöra störningar och risker för omgivningen. Behov av ytterligare miljöbedömning ska utredas i

fortsatta planprocesser och MKB ska upprättas vid tillståndsprövning i de enskilda fallen.

Lokal energiproduktion

Översiktsplanen ger utrymme för lokal produktion av förnybar energi, i första hand genom att avsätta plats för etablering av havs- och landbaserad vindkraft. Strategierna och planeringsriktlinjerna bygger på Malmö stads miljömål och är i linje med eller i framkant av nationella och regionala mål om omställning till förnybar energiproduktion. Planen medger också plats för biogasproduktion och omställning till förnybar energi vilket ger en minskning av koldioxidutsläpp och andra växthusgaser. Vindkraftsetableringar kan innebära en risk för negativ påverkan på stads- och landskapsbild samt djur och fågelliv.

Miljöbyggstrategi för Malmö är ett dialogbaserat verktyg med fokus på att inspirera till hållbart byggande. Miljöbyggstrategin vänder sig till både nybyggnation och befintligt byggnadsbestånd. Energieffektivisering av befintliga byggnader är stadens stora utmaning, men det saknas lokala styrmedel i samma utsträckning som för ny bebyggelse (utöver rådighet över Malmö stads eget fastighetsbestånd).

Vindkraft

Etablering av vindkraft kan innebära både positiv och negativ påverkan på omgivningen. Positiva effekter är övervägande utifrån aspekten att vindkraftverk utan utsläpp producerar el av en förnyelsebar lokal "råvara". En helt objektiv bedömning av vindkraftverkens lokala omgivningspåverkan är därför i det närmaste omöjlig. Verkens höjd ställer dock alltid stora krav på hänsyn till landskapsbild, samt natur- och kulturvärden. Buller, skuggeffekter och risker måste alltid beaktas i förhållande till närliggande bostäder. För att minimera negativa effekter har de områden som föreslås i översiktsplanen i första hand lokaliserats till platser som redan är påverkade av buller och storskaliga verksamheter, som hamnen och Yttre Ringvägen. I havet föreslås vindkraft, förutom det redan etablerade Lillgrund, vid Sjollen som ligger på gränsen mellan Kävlinge kommun och Danmark.

Sett i ett lokalt perspektiv, för den enskilda platsen, har vindkraftverk betydande inverkan på miljön. Vindkraftverk har en påtaglig höjd som gör att de syns på stora avstånd och rotorbladens rörelser medför ett visuellt framträdande inslag i landskapsbilden. Genom buller och skuggor kan vindkraftverk påverka människor direkt och indirekt. Hur människor upplever och påverkas av vindkraft beror i hög grad på vilken inställning den enskilde har. En del har en

positiv uppfattning av vindkraftverk genom att de uppfattas som en ren energikälla och associeras med en hållbar samhällsutveckling. Vindkraft kan också ge en möjlighet att genom siluetten signalera stadens ambitioner för en hållbar utveckling. En annan inställning kan vara att betrakta vindkraftverk som något som visuellt förstör landskapsbilden.

Solenergi

Det finns goda förutsättningar för solenergi i större skala i staden, vilket kan gynna många aktörer. I verksamhetsområden och i söderläge längs större vägar och vissa järnvägssträckor finns stor potential. Solenergi på tak och fasad kan appliceras på många olika typer av byggnader och kan kombineras med gröna tak. Malmö stad har också tagit fram *Solguiden* för att informera om solenergi och för att underlätta för fastighetsägarna.

LANDSKAP

Malmös dominerande landskapstyper utanför bebyggelsen är jordbrukslandskapet och kustlandskapet, särskilt strandängarna söder om brofästet. Malmö stads planeringsprinciper är att Malmö ska växa inåt och kommunens övriga orter ska kompletteringsbebyggas så att alla orter utvecklas som livaktiva, attraktiva boplatser med förutsättningar för service och samhällsutbud. Redan befintlig service, samhällsfunktioner och infrastruktur ska nyttjas så resurseffektivt som möjligt. Omvandling av redan i anspråktagen mark och förstärkning till befintliga bebyggelsestrukturer prioriteras tydligt före exploatering av jungfrulig mark.

Strategier och riktlinjer förordar en omläggning till ett mer miljöanpassat jordbruk. De anger också att jordbrukslandskapet ska bli mer tillgängligt och därmed ge ökade rekreativa kvaliteter i stadens närområde. Några områden innanför Yttre Ringvägen består i dag av jordbruksmark. Översiktsplanen anger att viktiga värden ska bevaras, tillföra och utveckla ekosystemtjänster och nya grönområden skapas, som exempelvis i Hyllie där ett "kulturstråk" och en "naturaxel" anläggs.

Jämfört med alternativen innebär planförslaget att mer åkermark kan sparas. Alternativet *att växa utåt* skulle ta en betydande del av jordbruksmark utanför Yttre Ringvägen i anspråk för andra ändamål. Alternativet *att begränsa byggandet av bostäder och arbetsplatser i hela Malmö* kan spara mer åkermark men skulle sannolikt leda till att åkermark i andra kommuner tas i anspråk för bebyggelse.

Strandängarna söder om Öresundsbron är skyddade som naturreservat och påverkas inte av utbyggnad enligt

översiktsplanen eller alternativen. Detta landskap kan dock påverkas av yttre faktorer, främst havsnivåhöjningar. Konsekvenserna om olika kustskyddsåtgärder inte genomförs blir att kustlinjen förflyttas inåt, och även om biotoper i vattenmiljö återskapas relativt snabbt, kan naturvärden på sikt komma i konflikt med framtida skyddsvallar för kustskydd av bakomliggande bebyggelse.

När ett yttre godsspår likväl som Öresundsmetro och höghastighetsbana för snabbtåg realiserats, sannolikt i en relativt avlägsen framtid, kan det innebära betydande miljöpåverkan på landskapet.

BEBYGGELSE

Översiktsplanens markanvändningskarta för bebyggelse omfattar blandad stadsbebyggelse och verksamhetsområden. Risker för negativ miljöpåverkan i en tätare bebyggd stad kan till exempel vara försämrad luftkvalitet och högre bullernivåer, men alternativet att breda ut staden kommer sammantaget att ge mycket större miljöpåverkan.

För att motverka negativ miljöpåverkan ska en översyn av gatans gestaltning och belastning ske där bullerriktvärden eller miljö kvalitetsnormer för luft riskerar att överskridas. Ny bebyggelse ska utformas för att minimera negativa effekter.

Existerande störande och miljöfarliga verksamheter är en riskfaktor inom blandad stadsbebyggelse. Riskbedömning ska göras vid nybyggnation eller ändrad verksamhet inom uppmärksamhetsavstånd från farliga verksamheter. Vid detaljplaneprovningen ska alltid markens lämplighet för ändamålet prövas och eventuella markföroreningar saneras utifrån tillsynsmyndighetens krav med hänsyn till ändamålet. Vid omvandling av tidigare industriområden till blandad stadsbebyggelse, som är en mer känslig markanvändning är detta särskilt viktigt att uppmärksamma.

Ambitioner att bygga en stad tätare kan utan styrning och prioritering leda till negativa konsekvenser genom att parker, naturvärden och fritidsanläggningar tas i anspråk för bebyggelse. Detta kan ge negativa konsekvenser för natur, biologisk mångfald, kulturmiljö samt för folkhälsa. Strategier och riktlinjer är formulerade så att tillgång till park och natur inom kort avstånd från bostäder ska säkerställas och så att utbyggnad ska ske med minsta möjliga negativa påverkan på befintliga natur- och rekreationsvärden.

Verksamhetsområden är lokaliserade nära transportleder så att negativa effekter av transporter på bostadsmiljöer minimeras. Tung industri och verksamheter med behov av hamnnära läge ska lokaliseras till Malmö hamn. Negativ påverkan av industribuller ska beaktas i fortsatt planering av omvandlingsområden. Ytor för expansion av verksamhetsområden är begränsade i Malmö och yteffektivitet eftersträvas i översiktsplanen.

Översiktsplanens strategier och riktlinjer omfattar olika aspekter av handel och är formulerade för att motverka negativa miljökonsekvenser som kan uppstå i stadsmiljön genom ökad handel, främst orsakade av mer biltrafik. Översiktsplanens inriktning syftar således till att generellt minska behov av bilresor för handel. Detaljhandel ska därför främst finnas inom blandad stadsbebyggelse och vara lättillgänglig för gående, cyklister och med kollektivtrafik. Detaljhandel ska inte etableras i verksamhetsområden och inga nya renodlade handelsområden ska anläggas. Stor restriktivitet ska råda för enstaka nyetableringar för sällanköpsvaror i nya lägen. Istället ska handelsområden, bland annat för sällanköpshandel, som idag främst nås med bil utvecklas så att de blir mer tillgängliga med andra färdmedel.

Stadens tillväxt förväntas öka behovet av godstillförsel, som särskilda trafikleder avsedda för tunga transporter. Att öka andelen gods på järnväg är en samhälleligt långsiktig målsättning nationellt. Malmö stad verkar därför för en fortsatt god och förbättrad tillgänglighet och funktionalitet för spårbunden trafik till hamnens verksamheter. Ett reservat för ett yttre godsspår redovisas parallellt med Yttre Ringvägen. Farligt gods, som idag transporteras på Kontinentalbanan, kan genom en flytt av godsspåret till Yttre ringvägen bidra till att mildra riskerna i befintliga stadsområden som ligger i uppmärksamhetsavstånd från kontinentalbanan, vilket även ger nya möjligheter till förtätningar kring Kontinentalbanan framöver. För att ytterligare minska riskerna med farligt gods har riktlinjer med angivna uppmärksamhetsavstånd utarbetats för vägnätet rekommenderat för farligt gods.

FORN- OCH KULTURLÄMNINGAR, KULTURARV

Översiktsplanens strategier anger att kulturmiljö och landskapsbild alltid ska beaktas för att minimera negativ påverkan. Det kan finnas risk för negativa konsekvenser relaterade till ny bebyggelse i en del stadsområden.

Att bygga tätare i den existerande staden kan innebära negativ inverkan med hänsyn till miljömålen kring god bebyggd miljö. Skadlig påverkan på kulturmiljöer, såväl inom staden som i det omgivande landskapet, kan uppkomma genom att kulturhistoriska värden förbises

och därmed går förlorade. För att förebygga negativ påverkan inom särskilt värdefulla områden ska särskild uppmärksamhet ägnas åt kulturhistoriska värden i samband med detaljplaner och bygglovbeslut så att förändringar inte innebär att värdena förvanskas eller omintetgörs. Förändringar och komplettering med ny bebyggelse i existerande stadskaraktärer och i de olika landskapstyperna och dess byar, ska ske med kunskap om och hänsyn tagen till platsens särdrag och existerande kvaliteter. För att underlätta för god arkitektur och anpassning till befintliga miljöer finns Malmö stads tematiska tillägg till översiktsplanen, *Arkitekturstaden Malmö*, som bland annat innehåller planerings- och dialogverktyg. Dessa verktyg tillsammans med god arkitektur verkar för att förändringar och kompletterande ny bebyggelse i existerande stadskaraktärer sker med god anpassning till platsen och stadens förutsättningar. Därtill poängteras vikten av att den historiska dimensionen hålls levande så att staden och landskapet även i framtiden är en plats där historien avspeglas och som är attraktiv att leva i och intressant att besöka.

Sammanfattning av översiktsplanens konsekvenser

Översiktsplanens strategier och riktlinjer omfattar en lång rad olika allmänna intressen, riksintressen och planeringsaspekter som sammantaget ska samverka för att bidra till en hållbar samhällsutveckling. Översiktsplanen med dess strategier och riktlinjer utgår från att Malmö stad ska kunna hantera en fortsatt befolkningsökning i framtiden. Staden ska kunna växa, men med minsta möjliga påverkan på klimatet och miljön – lokalt och globalt. För att klara detta planeras det för att staden i första hand ska växa inåt. På flera sätt är översiktsplanens strategier och riktlinjer därav positiva ur miljösynpunkt. En koncentrerad bebyggelse ger en mer resurssnål stad och genom förtätning finns förutsättningar för att bygga energieffektivt samt att förbättra villkoren för gående, cykel- och kollektivtrafik. *Strategier för klimatneutralt byggande ska ytterligare minska stadens klimatpåverkan.*

Att bygga staden tätare innebär emellertid att lokala påfrestningar på miljön kan bli större och det är möjligt att strategierna och riktlinjerna kan generera målkonflikter. Den täta och blandade staden kan innebära ökade föroreningar och höjda bullernivåer samt utgör en utmaning i förhållande till klimatanpassning och ökade mängder avlopps- och dagvatten. Det finns även risk för att tillgång till parker och natur minskar och att biologisk mångfald hotas om inte strategierna och riktlinjerna följs. För att minska riskerna för negativ miljöpåverkan lokalt och för att säkerställa att strategierna samverkar mot de gemensamma övergripande målen har konkreta riktlinjer formulerats kopplade till kartlager.

Konsekvenser av satsningar på ökad produktion av förnybar energi och på ett resurssnålt transportsystem med fokus på gång- cykel- och kollektivtrafik är minskade utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser samt minskad belastning från trafiken på luftkvalitet och buller. Satsningar på kollektivtrafik och cykelinfrastruktur ger flera andra positiva konsekvenser, till exempel kring stadens attraktivitet och folkhälsa.

En väsentlig konsekvens är att inriktningen att bygga den existerande staden tätare sparar åkermark och säkrar möjligheter för lokal matproduktion i framtiden. Andra konsekvenser av inriktningarna är en generellt mer resurseffektiv stad. Grönska i stadsbilden, ekosystemtjänster samt inslag av gröna väggar och tak har en positiv effekt på klimatanpassningen lokalt genom fördröjning, nedkylning och skuggning. Närhet till grönska och rekreation ger positiva effekter på folkhälsan. När den existerande staden byggs tätare finns risk för negativ påverkan på luft-

kvalitet och buller från trafiken. För att minska dessa effekter vidtas åtgärder såväl lokalt som i ett helhetsperspektiv.

Att verka som motor för tillväxt och sysselsättning kan ge både positiva och negativa miljökonsekvenser. Det är viktigt att skapa arbetsplatser och inriktningen ger positiva sociala och ekonomiska effekter både för staden och regionen. Inriktningen mot grön tillväxt bidrar till minskad miljöpåverkan eller ger effektivare användning av resurser. Stimulans av branscher som arbetar med hållbarhetslösningar inom miljöområdet kan ge positiva resultat i Malmös arbete med hållbarhet och klimatomställning, som exempelvis Malmös tillväxtkommission.

Samtidigt kan inriktningen innebära en ökad inpendling till staden, både för arbete och till besöksmål. För att motverka negativa konsekvenser av detta är det viktigt med regional samverkan i syfte att nå en samsyn i regionen kring miljömålen. Det kan bidra till att ökad inpendling i första hand sker med kollektivtrafik så att användning av bil för resor till arbete och besök minskar. Utbyggnad av kollektivtrafik är ett väsentligt inslag i denna strategi. Logistiksatsningar alstrar tunga transporter som kan ha negativ effekt på luftkvaliteten i och omkring Malmö. För att minska negativ påverkan ska Malmö stad verka för att mer tunga transporter överförs till järnväg.

Sociala, ekonomiska och miljömässiga hållbarhetsmål är viktiga för att uppnå en hållbar samhällsutveckling. Mål och prioriterade inriktningar är led i att uppfylla nationella, regionala och lokala miljömål och ett resultat av Malmös långsiktiga arbete inom en rad målområden. Konsekvenserna om målen uppfylls är positiva, både i förhållande till miljö kvalitetsmålen, miljö kvalitetsnormer och därmed människors livsbetingelser och hälsa.

Miljökonsekvenser i relation till miljö- och klimatmål

NATIONELLA MÅL

De nationella miljö kvalitetsmålen beslutades år 1999 och reviderades år 2010. Dessa ligger till grund för de regionala och lokala miljömål och miljökonsekvenserna bedöms i förhållande till dessa. De nationella målen som är relevanta för Malmö är:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
13. Ett rikt odlingslandskap
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

SVERIGES KLIMATMÅL

Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Målet innebär att utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium ska vara minst 85% lägre år 2045 än utsläppen år 1990.

Det långsiktiga nationella klimatmålet beslutades år 2017 inom ramen för det klimatpolitiska ramverket, vilket består av en klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd.

REGIONALA MILJÖMÅL

De skånska miljömålen bygger på de nationella målen, varav 15 av de 16 målen är aktuella för Skåne. Länsstyrelsen har identifierat särskilda skånska utmaningar (relevanta för översiktsplanen):

- Hållbara transporter
- Hänsyn till havet
- Hushållning med mark och vattenresurser
- Skydd av natur och kulturvärden

Utmaningarna har konkretiserats i ett antal åtgärder som är centrala för de nationella miljö kvalitetsmålen (relevanta för översiktsplanen):

- ökad andel kollektivtrafikresande
- nya bostäder planeras och byggs nära kollektivtrafik
- ökad andel fossilbränslefri uppvärmning, el och transporter
- hänsyn till klimatförändringar i fysisk planering
- åtgärder för att minska näringsläckage och utsläpp av miljögifter till vatten
- exploatering av åkermark begränsas
- planer för hantering av spillvatten, dagvatten och dricksvatten tas fram
- alla kommunala och större privata dricksvattentäkter skyddas
- värdefulla naturområden skyddas
- åtgärder för att hejda förlusten av biologisk mångfald
- kompensationsåtgärder för att ersätta förlorade naturvärden
- tillgången till allemansrättslig mark (i Malmö tillgång till åkerlandskapet)

SKÅNES KLIMATMÅL

Klimatmålen för Skåne beslutades år 2018 i samband med att *Ett klimatneutralt och fossilbränsleffritt Skåne - Klimat- och energistrategi för Skåne* antogs av länsstyrelsen. De regionala klimatmålen till 2030 är:

- Utsläppen av växthusgaser i Skåne ska vara minst 80% lägre än år 1990.
- Utsläppen av växthusgaser från konsumtion i Skåne ska vara högst 5 ton koldioxidekvivalenter per person och år.
- Energianvändningen i Skåne ska vara minst 20% lägre än år 2005 och utgöras av minst 80% förnybar energi.
- Andelen resor som görs med cykel eller gång ska vara minst 30% och andelen resor som görs med kollektivtrafik ska vara minst 28% av det totala antalet resor i Skåne.
- Utsläppen av växthusgaser från transporter i Skåne ska vara minst 70% lägre än år 2010.

MALMÖ STADS MILJÖMÅL

Malmö stads nya *Miljöprogram för Malmö 2021-2030* antogs av kommunfullmäktige 2021 och är ett strategiskt dokument som anger riktningen för Malmö stads långsiktiga arbete med miljöfrågor. Miljöprogrammet är styrande för stadens nämnder och bolag och ska även stödja och inspirera Malmöbor och aktörer inom privat och offentlig sektor.

De 16 nationella miljö kvalitetsmålen är grunden i det svenska miljöarbetet och utgör det nationella genomförandet av den ekologiska dimensionen av Agenda 2030.

Miljöprogrammet är i sin tur Malmös lokala agenda för genomförandet. Miljöprogrammet består av tolv mål med indikatorer fördelade på tre övergripande målområden:

1. Ett Malmö med minsta möjliga klimatpåverkan
2. Ett Malmö med god livsmiljö
3. Ett Malmö med rik och frisk natur.

Målen har prioriterats utifrån de nationella miljökvalitetsmålen och Malmös miljö- och klimatutmaningar. Översiktsplanen är ett av flera styrdokument och verktyg som används för att uppnå målen i miljöprogrammet.

Malmö stad har även fattat beslut om att arbeta efter Agenda 2030, kommunfullmäktigemålen relateras till dessa. Sedan år 2020 tar Malmö stads budget och kommunfullmäktigemål avstamp i de 17 globala miljö- och klimatmålen för en hållbar utveckling. Denna miljökonsekvensbeskrivning ingår i en övergripande Hållbarhetsbedömning för översiktsplanen som utgår från social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet i relation till de globala målen i Agenda 2030 samt de svenska miljökvalitetsmålen.

BEDÖMNING I RELATION TILL NATIONELLA, REGIONALA OCH LOKALA MILJÖMÅL

Översiktsplanen beaktar både de nationella och de regionala miljökvalitetsmålen och klimatmålen. Miljökvalitetsmålen med störst relevans är "*Begränsad klimatpåverkan*", "*God bebyggd miljö*" och "*Ett rikt odlingslandskap*". Översiktsplanen beaktar också Länsstyrelsen Skånes regionala utmaningar och de åtgärder som bedöms centrala för att nå målen i länet.

Miljöprogram för Malmö stad 2021–2030, är ett av flera styrande dokument som samverkar med och ger stöd till översiktsplanens utformning. Översiktsplanen, strategierna och riktlinjerna följer inriktningen i de tre övergripande målområdena och deras följande 12 mål.

Översiktsplanen bygger på principen om en tät, yteffektiv och resurssnål stad som i huvudsak ska växa inåt, innanför Yttre Ringvägen, och sparar på så sätt jordbruksmark. Nya bostäder planeras i första hand nära kollektivtrafik. Plats för förnybar energiproduktion har identifierats både på land och i Öresund. Översiktsplanen pekar ut områden för etablering av land- och havsbaserad vindkraft, ger förutsättningar för förbättringar för gång- och cykeltrafiken, och förstärkning av kollektivtrafiken, bla. genom utpekande av stråk för kollektivtrafik med högre kapacitet. Strategier för utveckling av grönstrukturen utgör en integrerad del av planen. Nya större parker och gröna kopplingar pekas ut.

Malmös utveckling bedöms vara i linje med de regionala miljömålen, men samtidigt kan dessa inte uppnås

utan att det görs åtgärder i ett regionalt perspektiv av kringliggande kommuner. Det gäller både för transporter, och för att spara jordbruksmarken.

Förtätning innanför Yttre Ringvägen sparar värdefull jordbruksmark, en viktig resurs i flera hänseenden, bland annat för framtida matproduktion för regionens egen konsumtion. Malmö stad är avhängig ett större omland för att täcka den produktion som är nödvändig för egen konsumtion. Malmö stad är med andra ord också avhängig att kranskommunerna för en restriktiv politik vad gäller att bygga på bördig åkermark.

Naturvärden bevaras genom kommunens Natura 2000-områden och de kommunala naturreservaten. Utöver det identifierar *Naturvårdsplan för Malmö* ett antal värdefulla naturområden och biotoper. Översiktsplanen anger att arealen park och natur ska öka, att utbyggnad ska ske med minsta möjliga negativa påverkan på befintliga natur- och rekreationsvärden, samt att naturvårdsplanen ska vara vägledande för ett förbättrat naturvårdsarbete.

Åtgärder för att förebygga och motverka negativ miljöpåverkan

Översiktsplanen är ett vägledande dokument som påverkar vilka beslut som tas i stadens fysiska planering. Planen samspelar med *Miljöprogram för Malmö stad 2021–2030* och dess tre övergripande målområden med de 12 målen som visar vägen för klimat- och miljöarbetet i Malmö. Andra kompletterande program är t.ex. *Trafik- och mobilitetsplan* och *Naturvårdsplan för Malmö*. Åtgärder som föreslås i dessa program kommer när de genomförs alla att bidra till minskad negativ miljöpåverkan. Exempel på viktiga åtgärder för luftkvaliteten är genomförande av åtgärder i samband med prioriterade förtätningar av bebyggelsen, utformning av gatumiljöer, införande av elektrifierad kollektivtrafik och omläggningar av trafik.

Trafik- och mobilitetsplan anger riktlinjer för transportsystemet och dess olika delar utifrån ett helhetsperspektiv och bildar utgångspunkt för genomförandeinriktade processer.

Genom *Plan för god ljudmiljö*, som är under framtagande, samt nationell lagstiftning *Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader* hanteras buller.

Åtgärder för att ta hand om och fördröja dagvatten lokalt är viktiga för att minimera effekterna av ökade och kraftiga nederbördsmängder. Dagvattenstrategi för Malmö ska följas. Åtgärder i tät stadsmiljö, med mycket

hårdgjorda ytor bör prioriteras t.ex. genom fördröjning med planteringar och gröna tak, andelen hårdgjorda ytor ska minska. *Skyfallsplan för Malmö* innehåller strategiska ställningstaganden och denna följs upp med *Handlingsplan för skyfallsåtgärder* med fysiska åtgärder utifrån principen om att skydda samhällsviktig verksamhet och fara för liv.

Förstudier kring effekter av och åtgärder mot havsnivåhöjning ger underlag för fördjupade studier och inriktningsbeslut. Åtgärder måste utredas noggrant med hänsyn till ansvar i förhållande till VA-infrastruktur och finansiering. Åtgärderna är aktuella att genomföra på lång sikt, men frågan måste beaktas i planeringen redan i nuläget. Planerna för Nyhamnen visar på lösningar i det korta perspektivet.

Ett åtgärdsprogram för miljö kvalitetsnormer för vatten som täcker vattendrag, dagvattenrecipienter, kustvatten och hamnbassänger föreslås att tas fram. Utbyggnad enligt VA-utbyggnadsplanen kombinerad med tillsyn av enskilda avlopp ska säkerställa en bättre hantering av avloppsvatten på landsbygden.

Under år 2018 etablerades ytterligare ett naturreservat i kommunen på Klagshamnsudden, bland annat för att skydda den biologiska mångfalden.

Malmö stad lanserade *Solguide för Malmö* under år 2018 för att underlätta för privatpersoner och företag att applicera solenergi på sina fastigheter.

Energiomställningen till förnybar och fossilfri energi tillsammans med energieffektivisering, ökad lokal energiproduktion och samarbete inom energiområdet är alla faktorer som är nödvändiga för att hantera de miljö- och klimatmål som beslutats på flera olika nivåer. Därtill ett ökat behov av ett stabilt och leveranssäkert energisystem. Här är *Energistrategi för Malmö 2022-2030*, som är under framtagande, ett viktigt första steg på vägen framåt.

Gröna obligationer är ett verktyg staden använder för investeringar som syftar till att finansiera åtgärder som minskar utsläpp och förbättrar miljön i Malmö.

UPPFÖLJNING OCH ÖVERVAKNING

Översiktsplanens miljökonsekvenser ska följas upp kontinuerligt. Indikatorer för alla aspekter av en hållbar utveckling ska användas för att visa om utvecklingen går i önskvärd riktning eller ej. Genom indikatorer kan exempelvis effekter av fysiska åtgärder bedömas. Med en koordinerad kombination av övergripande mål, strategier, mätetal och aktiviteter kan en målstyrningsmodell utarbetas.

Målstyrning ger struktur och logik från övergripande mål till aktiviteter och investeringar och ökar sannolikheten för att nå en hög grad av genomförande. Trovärdigheten stärks och bättre möjligheter till uppföljning ges. Styrdocu-

ment ska hållas levande och mätetal löpande utvärderas för att se om de är bra indikatorer för att mäta önskade miljökonsekvenser. När styrmetoden lagts fast och färdigställt startar det egentliga arbetet; att styra, prioritera, besluta och följa upp med löpande rapportering. Tidsplaner för genomförandet behöver upprättas med ansvarsfördelning mellan kommunens olika förvaltningar.

Genom att utveckla förbättrade styrinstrument och uppföljningsmetodik kan planen successivt justeras för att de långsiktiga målen ska uppfyllas och negativa konsekvenser minimeras. Konsekvensernas angelägenhet kan variera över tid. Om något område presterar väsentligt sämre än andra är det viktigt att investeringar styrs till detta område för att den totala effekten ska bli störst.

Flera av de aspekter som denna hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning tar upp följs upp av Malmö stad årligen. Den mest heltäckande uppföljningen sker i hållbarhetsrapporten som tas fram av stadskontoret årligen. Hållbarhetsrapporten redovisar nyckeltal och indikatorer inom alla tre hållbarhetsområdena. Underlag till rapporten tas fram av olika förvaltningar och ett antal nyckeltal redovisas. *Miljöprogram för Malmö 2021-2030* följs upp i återkommande miljöredovisningar och programmens indikatorer kan kontinuerligt följas på *Miljöbarometern*. Barometern är tillgänglig på Malmö stads hemsida och visar även miljöläget i Malmö. Utöver dessa uppföljningar behöver kompletteringar ske. Översiktsplanen behöver successivt kompletteras med nya planer och program som inriktas på specifika sektorer eller geografiska områden. Dessa kan i förhållande till uppföljningen styras in där mer fokus krävs för att minimera negativa eller stärka positiva miljökonsekvenser.

Malmö stads arbete med miljö kvalitetsmål och indikatorer kan användas som en del av uppföljningen, men behöver kompletteras med fler mätbara aspekter. I dagsläget pågår framtagning av relevanta nyckeltal för att på så sätt kunna åskådliggöra målluppfyllelse.

I stadens fysiska planering och exploateringsprocess är det viktigt att olika typer av fördjupningar görs där alla dimensioner av hållbar utveckling beaktas, och miljökonsekvenserna beskrivs särskilt. Planprogram, fördjupade översiktsplaner, värdeplaner och detaljplaner som tas fram ska följa översiktsplanen och redovisa konsekvenserna.

Referenser, styrande dokument och underlag

Inom () innebär att uppdatering och framtagningsarbete pågår.

- Översiktsplan för Malmö 2018
(Översiktsplan för Malmö)
- Arkitekturstaden Malmö 2018
- Fördjupad översiktsplan för Södra Hyllie 2019
- Fördjupad översiktsplan för Nyhamnen 2019
- Fördjupad översiktsplan för Södra Kirseberg och Östervärn 2020

- Hållbarhetsrapport 2019: Agenda 2030 i Malmö
- Kretsloppsplan 2021-2030 - Tillsammans för en klimatneutral resurs- och avfallshantering
- Miljöprogram för Malmö 2021-2030
- Energistrategi för Malmö 2009
(Energistrategi för Malmö 2022-2030)
- Miljöbyggstrategi för Malmö 2017
- Ett klimatneutralt och fossilbränslefrött Skåne - Klimat- och energistrategi för Skåne 2018
- Skånska åtgärder för att nå miljömålen 2016-2020
- Plan för samhällsservicens markbehov i Malmö 2016
- Storstadspaketet Malmö 2017
- Friytor vid förskolor och skolor 2016
- Handlingsplan för bostadsförsörjning- Malmö stads riktlinjer för bostadsförsörjningen 2018-2022
(Bostadsförsörjningsprogram för Malmö 2022-2026, riktlinjer för bostadsförsörjning)

- Malmö stads åtgärdsprogram mot buller 2014-2018
- Rapport - Kartläggning av omgivningsbuller, Malmö stad 2017
(Plan för god ljudmiljö)
- Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader
- Stadsbyggnadskontorets tillämpning av regler om trafikbuller vid provningar enligt plan- och bygglagen 2019
- Stadsutveckling i industrinära lägen 2020

- Trafikmiljöprogram Malmö stad 2012-2017
- Trafik- och mobilitetsplan för Malmö, 2016
(Trafik- och mobilitetsplan för Malmö)
- Förstudie planprogram spårväg Etapp 1
- Cykelprogram för Malmö stad 2012-2019
- Framtidens kollektivtrafik i Malmö, Strategi för genomförande 2010

- Grönplan för Malmö 2003
(Plan för Malmös gröna och blå miljöer)
- Naturvårdsplan för Malmö 2012
(Naturvårdsplan för Malmö)
- Förstudie kustskydd, 2017
- Dagvattenstrategi Malmö 2008
- Skyfallsplan för Malmö 2017
- Handlingsplan för skyfallsåtgärder i Malmö stad 2018

